

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Ammatillisen perustutkinnon hyödyllisyyden kokeminen valmistumisen jälkeen sosiaali- ja terveys- rakennus- ja liiketalouden alalla

Kyselytutkimus Hyriasta perustutkintoon valmistuneille opiskelijoille

Puukka, Terhi

2014 Laurea Hyvinkää

Laurea-ammattikorkeakoulu
Hyvinkää

Ammatillisen perustutkinnon hyödyllisyyden kokeminen valmistumisen jälkeen sosiaali- ja terveys-, rakennus- ja liiketalouden alalla -
kyselytutkimus Hyriasta perustutkintoon valmistuneille opiskelijoille

Terhi Puukka
Terveystieteiden koulutusohjelma. Ennaltaehkäisevän terveydenhuoltotyön kehittäminen ja johtaminen
Opinnäytetyö
Toukokuu 2014

Laurea-ammattikorkeakoulu

Tiivistelmä

Laurea Hyvinkää

Terveyden edistämisen koulutusohjelma

Ennaltaehkäisevän terveydenhuoltotyön kehittäminen ja johtaminen

Terhi Puukka

Ammatillisen perustutkinnon hyödyllisyyden kokeminen valmistumisen jälkeen sosiaali- ja terveys-, rakennus- ja liiketalouden alalla -kyselytutkimus Hyriasta perustutkintoon valmistuneille opiskelijoille

Vuosi	2014	Sivumäärä	53
-------	------	-----------	----

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää ammatillisen perustutkinnon hyödyllisyyden kokeminen vuosi valmistumisen jälkeen sosiaali- ja terveys-, liiketalous- ja rakennusalalla. Tutkimuksen kohderyhmänä oli vuosina 2010 (n= 507) ja 2011 (n= 530) Hyria Koulutus Oy:stä valmistuneet. Heille tehtiin puhelimitse sijoittumiskysely, jossa kysyttiin sen hetkistä sijoittumista, koulutuksen hyödyllisyyden kokemista sekä kehittämisehdotuksia koulutukseen.

Tutkimusaineisto kerättiin 2011 ja 2012 keväällä puhelinhaastatteluin. Tutkimukseen osallistuvat kaikki koulutusalat. Kuvaan opinnäytetyössäni kaikkien koulutusalojen sijoittumista, mutta keskityn arvioimaan hyödyllisyyden kokemista sosiaali- ja terveys- liiketalouden ja rakennusalan kautta. Nämä alat ovat sijoittumiskyselyssä valmistuneiden määrässä suurimmat ja alojen työllistymisennusteet ovat erilaiset.

Tulokset osoittivat, että valmistuneet kokivat koulutuksen hyödylliseksi. Moni vastaaja sanoi koulutuksen ja tutkintotodistuksen helpottaneen työn saantia, tuoneen uskottavuutta työnhauksussa ja lisänneen palkkaa. Moni vastaajista totesi, että koulutuksen myötä tullut osaaminen oli tärkeää ja välttämätöntä työn tekemisessä. Muutama vastaajista oli lähtenyt jatko-opiskeluun ja he kokivat perustutkinnon hyödylliseksi myös jatko-opinnoissa. Myös perustutkinnon tuoma jatko-opiskelumahdollisuus koettiin tärkeäksi. Osa vastaajista ei osannut kommentoida kysymystä.

Kyselytutkimus tuotti paljon materiaalia Hyria strategiatyöhön. Vastauksissa ilmeni nuorten arvomaailma; koulutuksen ja työllistymisen tärkeyden korostaminen, itsetunnon, toimintavalmiuden ja subjektiivisen identiteetin vahvistuminen. Kyselytutkimuksen perusteella voi sanoa, että valmistuneet olivat pääsääntöisesti olleet tyytyväisiä koulutukseensa ja sen kautta saamiinsa valmiuksiin. Tästä voi tehdä johtopäätöksen, että koulutuksella oli onnistuttu hyvinvointi-, kasvatusta-, sosiaalisiaatio- ja työllistymistehtävässä sekä syrjäytymisen ehkäisyssä.

Asiasanat: Sijoittumiskysely, ammatillinen perustutkinto, työllistyminen, koulutuksen hyödyllisyys

Laurea University of Applied Sciences **Abstract**
 Laurea Hyvinkää
 Master´s Programme in Health Promotion
 Leadership and Development of Preventive Welfare Work

Terhi Puukka

Research assessing the usefulness of vocational qualifications for social, health, construction and business graduates from Hyria Education Ltd

Year	2014	Pages	53
------	------	-------	----

The task of my thesis was to find out how useful vocational qualifications were a year after graduation from social and health, business, management and construction. The basis of the thesis was to asses from 2010 n= 507 and 2011 n= 530 graduated students from Hyria Education Ltd. The questionnaire was made by phone and questions included the position the person held the usefulness (practical value) the vocational qualification gave and how would the graduate wished to improve their education.

The data were collected in spring 2011 and 2012. The questionnaire was made by phone and research included relevant confidential information from the school. The focus of the assessment was the usefulness of the experience in social health, business, management and in construction. The questionnaire covered a large number of graduates and included their employment forecasts.

Research shows that the graduates perceived training to be useful. Many respondents said the training and qualifications helped with the potential of obtaining employment and brought greater possibly of finding a job and increase in wages. Many of the respondents stated that the training of future skills is important and necessary for improving working abilities. A few of the respondents had pursued a post-graduate qualification and they opinion was that experience and qualification of a Master's degree was useful as well. Also, the fact that the basic degree gave an opportunity for post-graduate study was considered important although some of the respondents were unable to comment on that point.

The survey produced a lot of good material Hyria Education Ltd. and importat connected to the development and quality of education. The responses show young people value; education and employment and emphasize the importance of, self-esteem. I can say that our graduates have tended to be satisfied with their training that the have received. The conclusion drawn is that the training has been succesful enhancing well-being, education, socialization and employment, as well as preventing possibilities of social exclusion.

Keyword's Positional survey, vocational education, employment, usefulness of graduation

Sisältö

1	Johdanto	6
1.1	Teoreettinen viitekehys	7
1.2	Hyvinvointipolitiikka	7
1.3	Kasvatus ja socialisaatio	9
1.4	Syrjäytyminen ja työttömyys	10
2	Ammatillinen peruskoulutus	15
2.1	Ammatillisen koulutuksen taustasta Suomessa	16
2.2	Ammatillinen koulutuksen vetovoima ja nuorten mielikuvat 2010-luvulla	16
3	Opinnäytetyön lähtökohdat	17
3.1	Hyria koulutus Oy	17
3.2	Ammatilliset perustutkinnot Hyriassa	18
3.3	Paikantaja-projektin (ESR) tekemän sijoittumiskyselyn tarkoitus	18
4	Empiirisen tutkimuksen toteuttaminen	20
4.1	Tutkimuksen perusjoukko	20
4.2	Aineiston analyysi	21
4.3	Tutkimuksen luotettavuus	22
4.3.1	Tutkimuksen eettisyys	23
5	Sijoittumisen kokonaistilanne vuosina 2010 ja 2011 valmistuneilla	24
6	Koulutuksen hyödyllisyyden kokeminen sosiaali- ja terveysalalla	26
7	Koulutuksen hyödyllisyyden kokeminen rakennusalalla	28
8	Koulutuksen hyödyllisyys liiketalouden alalla	29
9	Johtopäätökset	33
10	Pohdinta	36
	Lähteet	42
	Liitteet	46

1 Johdanto

Koulutus, työllistyminen ja syrjäytyminen ovat aiheita, joita on vaikea välttää kuulemasta tai lukemasta nykyaikana. Valtiovallan suurena huolenaiheena on ollut nuorten syrjäytyminen, koulutuksellisesti peruskoulun varaan jääminen ja työelämätaitojen puute. Tällä tutkimuksellani haluan valottaa nuorien, vastavalmistuneiden ajatuksia koulutuksesta, työllistymisestä ja niistä asioista, joita valmistunut kokee itselleen tärkeäksi valmistumisen jälkeen.

Opinnäytetyöni pohjautuu keväällä 2011 ja 2012 koulutuksesta tekemiini sijoittumiskyselyihin, jotka tehtiin nuorisopuolelta perustutkintoon valmistuneille. Niiden taustalla oli Hyria koulutus Oy:n hanke Paikantaja (ESR), jonka ohjaavana opettajana toimin vuosina 2011-2013. Sijoittumiskyselyn tekeminen ja analysointi kuului tehtävänkuvaani ja koin loogisena tehdä siitä myös opinnäytetyöni YAMK-opintoihini.

Kyselytutkimus tuottaa paljon kysymyksiä ja vastauksia. Opinnäytetyössäni keskityn toisaalta kokonaistulokseen, eli miten Hyriasta valmistuneet opiskelijat kaikilta koulutusaloilta ovat työllistyneet vuosi valmistumisen jälkeen ja toisaalta keskityn kolmeen alaan, joiden kohdalla pohdin opiskelijoiden hyödyllisyyden kokemuksia koulutuksesta suhteessa työllistymiseen. Valitsin aineistosta sosiaali- ja terveysalan, rakennusalan ja liiketalouden alan. Näillä aloilla on suurimmat opiskelijamäärät ja alojen vastausprosentti läheni 50 % molempina vuosina. Osasyynä juuri näiden alojen valitsemiseen oli siinä, että sosiaali- ja terveysala on tyypillisesti ns. naisala, rakennusalalle suuntautuu usein miespuoliset opiskelijat ja liiketalous on tyypillisesti sukupuolineutraali. Myös suhdanteiden vaikutus näihin aloihin on erilainen.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää ammatillisen perustutkinnon hyödyllisyyden kokeminen vuosi valmistumisen jälkeen sosiaali- ja terveys-, liiketalous- ja rakennusalalla. Aineistoni on erittäin laaja ja uskon otokseni riittävän tuomaan selkeätä kuvaa valmistuneiden nuorten aikuisten koulutuksen hyödyllisyyden kokemisesta.

Pohdin opinnäytetyössäni teoriaosuudessa hyvinvointipolitiikan ja koulutuksen taustalla olevia tekijöitä, teen pienen katsauksen ammattikoulutuksen historiaan ja luon katsauksia työllisyystilastoihin. Näillä tiedoilla pyrin tuomaan esiin niitä haasteita, tavoitteita ja tulevaisuuden suunnitelmia, joita ammatillisen koulutuksen historiassa, nykyisyydessä ja mahdollisesti tulevaisuudessa on esiintynyt ja esiintyy.

Olen keskittynyt ansiotyössäni viimeiset kolme vuotta työllistymiseen ja työn hakuun. Ohjaavana opettajana olen ohjannut ja tukenut opiskelijoita etsimään omia väyliään työmarkkinoilla ja opiskeluissa. Työssäni olen kohdannut paljon nuoria, jotka ovat kokeneet pettymyksen valmistumisen jälkeen. Tutkintotodistus ei ole johtanut työllistymiseen ja usko koulutuksen

merkitykseen työllistymisessä on heikko. Joillakin oli ajatus, että oli hukannut kolme vuotta elämästään turhaan. Nämä kommentit ja pettymyksen tunne vahvistivat ajatustani tutkia tätä asiaa lisää.

1.1 Teoreettinen viitekehys

Opinnäytetyöni teoreettisessa viitekehyksessä tarkastelen koulutuksen vaikutusta ihmisen hyvinvointiin, kasvatukseen ja sosialisatioon. Keskiössä ovat myös työttömyyden kokemukset ja syrjäytymisuhka. Käsittelen lyhyesti myös ammatillisen koulutuksen historiaa 1800-luvulta tähän päivään.

1.2 Hyvinvointipolitiikka

Hyvinvointipolitiikan taustalla on käsitys ihmisen olemuksesta, perustarpeista ja käyttäytymisestä. Käsitys vaikuttaa politiikan tavoitteenasetteluun ja toimenpidevalintoihin. 2010-luvun kansalaisen tulisi olla aktiivinen, toimintatavoiltaan toimintakykyä ja jatkuvaa oppimista tavoitteleva. Kansalaisten odotetaan huolehtivan itse omasta ja perheensä hyvinvoinnista. Hyvinvoinnin perustana on työkykyisyys ja kohtuullinen toimeentuloturva. Hyvinvointipolitiikan linjauksista ja tavoitteista heijastuu myönteinen toimijäkäsitys. Tällainen toimijäkäsitys on selvästi myös hallitusohjelman ”Vastuullinen, välittävä ja kannustava Suomi” (Valtioneuvoston tiedonanto Eduskunnalle 2007,3) taustaoletuksena.

Hyvinvointipolitiikan tavoitteena on perinteisesti ollut turvata kansalaisilleen erilaisten institutionaalisten järjestelyjen avulla mahdollisimman tasa-arvoiset edellytykset tavoitella hyvinvointia. Resurssien tasa-arvoisen jakamisen rinnalla ovat 2010-luvun politiikkaohjelmissa alkaneeet korostua yhä vahvemmin kansalaisten toimintakykyjen lisäämisen, omaehtoisen selviytymisen ja elinikäisen kehittymisen tavoitteet, jotta kansantalous olisi kestävämmällä pohjalla ikääntyvässä yhteiskunnassamme. Myös yhteisöllisyyden ja vapaaehtoistoiminnan vahvistamista pidetään tärkeänä, koska julkisia palveluja joudutaan karsimaan. (Björklund & Sarlio-Siintola 2010, 37.)

Kansalaisten toimintakyvyn ja hyvinvoinnin kehittäminen politiikan keinoin ei ole uusi ajatus. Jo Aristoteleen (384-322 eKr.) mukaan hyvä elämä käsitti hyvää toimintaa yhteisössä, jossa ihminen elää. Ihminen ei ole onnellinen, jos hän ei pääse toteuttamaan itseään, taitojaan, kykyjään tai hyveitään. Jotta ihminen kykenisi toteuttamaan itseään, hänellä täytyisi olla aitoja mahdollisuuksia toimia yhteisössään. Tämän vuoksi yhteisön tulisi tarjota mahdollisimman suuri vapaus toimintakyvylle toteutua, jotta yksilö ja yhteisö voivat kulkea kohti hyvää päämäärää. Aristoteles hahmotteli mittavan sosiaalipoliittisen ohjelman, jonka mukaan julkisen vallan tulisi edistää kansalaisten kykyjen kehitystä, turvata elämisen aineelliset ehdot,

varmistaa sisäinen ja ulkoinen turvallisuus, terveellinen elinympäristö sekä ylläpitää urheilua, kulttuuria ja muita yhteisö elämisen muotoja. (Sihvola 2004, 60-61.)

Senin (1992 39-41)mukaan ihmisen hyvinvointi on yhteydessä hänen elämisen laatuun ja mahdollisuuksiin toimia niissä institutionaalisissa olosuhteissa, joissa hän elää. Toimintavalmiusteoriassa hän kertoo ihmisen hyvinvoinnin rakentuvan hänen saavuttamistaan toiminnoista, (achieved functionings), joissa on kokonaisvaltaisesti kyse ihmisen mahdollisuuksista tehdä ja olla (doing and being). Toimintavalmiuksien teorian perusteella ihmisen hyvinvointi on riippuvainen sekä hänen luontaisista että hänelle institutionaalisin järjestelyin tarjotuista mahdollisuuksista toteuttaa toimintavalmiuksiaan. Toiminnalliset valmiudet koostuvat ihmisen perustarpeista, monimutkaisista abstrakteista valmiuksista kuten onnellisuuden kokemuksesta, itsekunnioituksesta ja aidosta osallistumisesta yhteisössä. Björklund ja Sarlio-Siintola (2010, 39-40) korostavat, että yhteiskunnassa tulisi olla sellaiset periaatteet, jossa taataan riittävät edellytykset kaikkien ihmisten toimintavalmiuksien toteutumiseksi. Pelkkä resurssien jakaminen ei riitä turvaamaan hyvinvointia, sillä ihmisillä on erilaiset tarpeet ja kyvyt tuottaa itselleen inhimillistä hyvinvointia.

Björklund ja Sarlio-Siintola (2010, 39-41) esittelevät artikkelissaan Nussbaumin luettelon hyvinvoinnin tärkeimmistä tekijöistä. Yhteiskunnan tulisi taata riittävät edellytykset ihmisarvoisen elämän, terveyden, koskemattomuuden, yhteenkuuluvuuden ja mielipiteenvapauden toteutumiseksi. Nussbaumin mukaan ihmisillä on erilaiset tarpeet ja kyvyt hyvinvointinsa edistämiseen, pelkkä resurssien jakamiseen perustuva hyvinvoinnin turvaaminen ei riitä. Eri ihmiset tarvitsevat vaihtelevan määrän erilaisia resursseja. Toinen tapa määritellä hyvinvointia on tehdä se yksilöstä käsin. Hyvinvoiva ihanneyksilö on aktiivinen, vastuullinen, työ- ja toimintakykyinen, oppiva, luova ja yhteisöllinen (Björklund & Sarlio-Siintola 2010, 48). Näistä hyvän elämän ja ihanneihmisen määrittelyistä voisi tehdä oikaistun johtopäätöksen: jos ihminen ei saavuta edellä mainittuja mittoja, on hän syrjäytynyt tai ainakin syrjäytymisuhan alla. Osallisuus on nykypäivänä nostettu päämääräksi ja arvoksi hyvin erilaisissa toiminnoissa. Osallisuus on liitetty myös vahvasti hyvinvointiin. Nykyisin on vallalla käsitys, että ihminen voi saavuttaa hyvinvoinnin ja kokea elämänsä mielekkääksi, jos hänellä on vaikutusmahdollisuuksia omiin asioihinsa. (Rouvinen-Wilenius & Leino 2010, 254.)

Yhteisöllisyys ja osallisuus ovat yksilön hyvinvoinnin lisäksi keinoja yhteisen hyvän saavuttamiseen. Syrjäytymisen ehkäisy osallisuuden avulla vähentää sosiaalimenoja ja luo kestävämpää julkista taloutta. Yhteisten asioiden hoitamiseen osallistuminen ja niiden kehittäminen vahvistaa sosiaalista pääomaa ja samalla osallistaa tekijöitä sekä sitouttaa toimijoita. Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevien toimenpiteiden ansiosta ihmiset voivat löytää uusia tapoja toimia ja vaikuttaa yhteiskunnassa. Yhteisöllisyys on keino edistää vastuullisuutta. (Björklund & Sarlio-Siintola 2010, 61)

Julkisen vallan tehtävä on institutionaalisten rakenteiden välityksellä luoda ihmisille mahdollisuuksia toteuttaa toimintavalmiuksia. Niitä olisi tuettava siitäkkin huolimatta, ovatko nämä hyödyllisiä talouskasvun tai tuottavuuden näkökulmasta.

Hyvinvointipolitiikassa otetaan huomioon myös se, että kaikilla kansalaisilla eivät toimintavalmiudet ole kunnossa. Väestön terveyserot ovat suuret ja eliniän maantieteellisessä jakautumisessa tulee olemaan eroja; työttömyysasteen korkeat lukemat, etenkin nuorilla tällä hetkellä 20 % (Huomenta Suomi TV-ohjelma, haastattelu 28.2.2013) Suurta huolta koetaan etenkin syrjäytymisvaarassa olevilla, esimerkiksi työttömällä, maahanmuuttajilla ja koulupudokilla. Ongelmat voivat johtua sisäisten toimintavalmiuksien vajavuudesta, esimerkiksi kognitiivisista kyvyistä, mutta myös institutionaalista rakenteista, jotka eivät tue ihmisen mahdollisuuksia kehittää sisäisiä toimintavalmiuksiaan ja hyödyntää niitä mielekkäällä tavalla. Ihminen saattaa olla välinpitämätön tai itsekäs käyttäessään julkisia palveluja. Paljon on käyty keskustelu nuorten työtä vieroksuvasta asenteesta ja ilmaisia terveystalvveluja käytetään, vaikka ei olisi siihen tarvetta. Sosiaalisten mahdollisuuksien näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, että yksilö ei hahmota oman toimintansa merkitystä yhteisen hyvinvoinnin kannalta ja hän toimii vastoin yhteiskunnan asettamia normeja. (Björklund & Sarlio-Siintola 2010, 49) Tällöin voi herättää keskustelun kasvatuksesta ja sosialisatiosta ja sen onnistumisesta.

1.3 Kasvatus ja sosialisatio

Sosialisatiolla tarkoitetaan yleisesti prosessia, jonka kuluessa nuoresta tulee yhteiskunnallisesti toimintakykyinen. Kasvatus on sosialisatian muoto tai keino, jonka avulla yhteiskunta uusintaa itseään eli sukupolvien välisessä vuorovaikutuksen ketjussa tuottaa yhä uudelleen integraatiota säilyttävät ja jatkuvuutta ylläpitävät rakenteet. Siihen liittyy olemassa olevan säilyttämistä ja siihen sopeutumista. Käsite tuli kasvatustieteen piiriin varsin myöhään, mutta se on yhtä vanha kuin itse kasvatus. (Siljander 2005, 41-45.) Sosialisatian määritelmää voidaan täsmentää seuraavasti Salosen (1997 167) mukaan:

1. Sosialisatiossa aikaisempien sukupolvien tiedot ja taidot välittyvät sukupolvelta toiselle
2. Sosialisatioon ja kulttuuriperinnön siirtymiseen kuuluvat olennaisesti yhteisön sosiaalista kiinteyttä ylläpitävät tekijät, kuten tavat, arvot, arvostukset yms.
3. Sosialisatiossa tehdään jatkuvaa valintaa: kaikkea kulttuurisesti arvokasta ja yksilön kannalta hyödyllistä ei ole mahdollista omaksua.
4. Sosialisatio on kulttuuria uusintavaa ja uudistavaa.

(Salonen 1997, 167)

Tältä pohjalta voi sanoa, että socialisaatio on sekä yhteiskunnallistamista että yksilöllistämistä. Kasvatuksen näkökulmasta katsottuna se on kasvatuksen yläkäsite. Kasvatus on osa socialisaatiota, mutta socialisaatio on laajempi käsite. Se kuvaa vuorovaikutussuhteissa tapahtuvia oppimisprosesseja, riippumatta siitä, kuinka tietoisia, suunniteltuja tai toivottuja nämä ovat. Se on jatkuva, eliniän kestävä prosessi. Moderni pedagogiikka tähdentää kasvatuksen tietoista socialisaatiotehtävää; kasvatuksen tehtävä on edistää kasvatettavan yhteiskunnallistamista ja yksilöllistämistä. (Siljander 2005, 42-45.)

Socialisaatiossa on tapana erottaa eri vaiheita. Ensisijainen, primäärisocialisaatio alkaa syntymästä ja toteutuu varhaisimmissa vuorovaikutustilanteissa ja sekundaarisesti se rakentuu aiemmille kokemuksille ja jatkuu läpi eliniän. (Siljander 2005, 47-49.)

Kasvatuksella on siis kolme perustehtävää: sivistystehtävä, socialisaatiotehtävä ja identiteettitehtävä. Kasvatuksen pedagoginen tarkoitus yleisellä tasolla kuvattuna on edistää kasvatettavan sivistysprosessia, socialisaatioprosessia ja yksilöllisen identiteetin rakentumista. Socialisaatio on sekä yksilöllistymistä ja yhteiskunnallistamista. Tämä merkitsee sitä, että kasvatettavan identiteetti rakentuu sosiaalisissa vuorovaikutussuhteissa, joiden muodostumisessa on kasvatuksella keskeinen osuus. Kasvatuksen sivistystehtävä toisaalta tähdentää sitä, että sivistysprosessin kuluessa kasvavasta kehittyä itsenäinen subjekti, joka kykenee luomaan uutta. Subjektiiivinen identiteetti rakentuu toisaalta opituista asioista, mutta myös itsenäisestä kyvystä ja tahdosta määrittää omaa suhdetta ympäröivään maailmaan ja todellisuuteen. (Siljander 2005, 47-49.)

1.4 Syrjäytyminen ja työttömyys

Valtiovallan huoli nuorten työttömyydestä ja syrjäytymisestä on suuri. Tätä varten on luotu nuorten yhteiskuntatakuu, jossa määritellään nuorten velvollisuudet työn tai opiskelupaikan hakemiseen, mutta ensisijaisesti se laittaa te-hallinnon ahtaalle erilaisin nopein toimenpitein, joita nuorille tulee tuottaa ennen työttömyyden pitkittymistä ja nuoren syrjäytymistä työmarkkinoilta. Käytännön toimenpiteet ovat palkkatuella työllistäminen, työnhakuvalmennukset ja mahdollisesti alanvaihtoa harkitsevalle uravalmennukset.

Nuorten syrjäytymisen riskit liitetään erityisesti nuorten kouluongelmiin ja jäämiseen toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle, joko koulutukseen hakemattomuuden tai koulutuksen keskeyttämisen vuoksi. Kouluongelmien pelätään lisäävän nuoren riskiä jäädä jo alun alkaen toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle tai keskeyttää aloittamansa koulutus. Ammattikouluttamattomuuden pelätään puolestaan lisäävän nuoren työttömyysriskiä. (Lämsä 2009, 198)

Koulutusorganisaatiossa on yksi huoli lisää, keskeyttäjät. Moni opiskelija pohtii opintojen keskeyttämistä jossakin vaiheessa opintoja. Syynä näihin tilanteisiin voi olla henkilökohtaiset

haasteet elämässä, alan kiinnostavuuden vähentyminen, elämän hallinnan ongelmat, terveydelliset tekijät yms. Toisaalta myös heikot työllisyysnäkymät vähentävät nuorten koulutushalukkuutta. Herkkyys koulutuksen keskeyttämiseen on suurin aloilla, joilla on paljon työttömiä ja joiden tulevaisuus omalla asuinseudulla on epävarma (Lämsä 1998, 2; Lämsä 2009, 199.) Nuorten on vaikea kokea mielekkääksi koulutustautua alalle, jolta he eivät voi odottaa löytävänsä töitä valmistumisena jälkeen. (Lämsä 2009, 199)

Koulutuksellisen syrjäytymisen ehkäisy on yksi koulutusorganisaatioiden ydintoiminnoista. Koulutuksen tulisi tukea nuorten tervettä ja tasapainoista kasvua ja kehitystä. Ensisijaisen tärkeää on ennaltaehkäistä kuin panostaa korjaavaan työhön. Se on tärkeää sekä nuoren että yhteiskunnan tasolla. On laskettu, että jo yhden syrjäytyvän nuoren yhteiskunnalle aiheuttamat kustannukset ovat hänen elinkaarensa aikana satojatuhansia euroja tai jopa yli miljoona euroa. (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2007) Tärkeintä on nuoren koulutusmotivaatio. Nuoren on tärkeää tietää, mitä hyötyä koulunkäynnistä on ja mitä opetettavista asioista on hyötyä oppilaitoksen ulkopuolisessa maailmassa. Yleensä nuori käy koulua, jotta toimeentulo helpottuisi, eikä opetettavilla asioilla ole niin merkitystä.

Koulutusorganisaation tehtävänä on tukea opiskelijaa monimuotoisesti opintojen aikana, mutta myös toisaalta tarkoitus on asettaa rajoja opiskelun etenemiseksi. Keskeyttämisen keskeyttämisohjelmassa pyritään luomaan joustavia opintopolkuja opiskelijoille, joilla perusopetuksen seuraaminen on haastavaa. Jos opiskelija kaikesta tuesta huolimatta ”putoaa”, on tärkeää, että joku taho ottaa ”kopin”. Tämä taho on Etsivä nuorisotyö. Etsivä nuorisotyö muuttui lakisääteiseksi kaikissa kunnissa vuoden 2012 alusta. Hyvinkään ja Riihimäen alueella Etsivää nuorisotyötä koordinoi HRAKS.

Nuorten, vasta työmarkkinoille pyrkimässä olevien työttömien tapauksessa kysymys toimintakyvyn säilyttämisestä on monimutkaisempi kuin työelämästä pois joutuneiden keski-ikäisten kohdalla; nämä nuoret eivät ole ehtineet rakentaa identiteettiään ja elämäntähtänsä palkkatyön varaan. Mutta mikä sitten heidän toimijuuttaan joko tukee tai rapauttaa työttömyyden aikana; työttömyyden, johon saatetaan siirtyä suoraan koulutuksesta? Yksi tällaista tarkastelua vaikeuttava seikka on se, että nuorten työttömien joukossa on myös niitä, jotka eivät hirveästi edes halua vakituiseen palkkatyöhön. Heille ”pätkätyöttömyys” sopii aivan hyvin ja on jopa tervetullutta. He rakentavat pikemminkin vaihtoehtoista elämäntyyliä, johon kuuluu itsensä toteuttaminen, matkustelu ja tietynlainen boheemius. (Lähdenmaa 2010, 52.)

Syrjäytyminen on kiistanalainen käsite, siihen liittyy paitsi hallinnollisia ja empiirisiä, myös metodologisia ja eettisiä haasteita. Syrjäytymisen arviointi ei voi perustua ainoastaan tilastoihin ja näkyviin tuloksiin, vaan se on osa kulttuurista arvokysymystä: mitä arvotamme tärkeäksi ja miksi näin teemme? (Suurpää 2009, 4.) Valtiontalouden tarkastusviraston (2007)

mukaan nuorten syrjäytyminen on: ”kasautunutta huono-osaisuutta, jossa yhdistyvät pitkäaikainen ja usein toistuva työttömyys, toimeentulo-ongelmat, elämän hallintaan liittyvät ongelmat ja syrjäytyminen yhteiskunnallisesta osallisuudesta”.

Väitöskirjassaan Anna-Liisa Lämsä (2009) kuvaa lasten ja nuorten syrjäytymistä seuraavasti:

”Lasten ja nuorten syrjäytyminen näyttäytyi tutkimuksessa ennen muuta syrjäytymisvaarana. Siinä oli kyse myöhäismodernin yhteiskunnan sekä-että logiikkaa noudattavasta uhkakuvasta, joka liittyi paitsi sosiaalihuollon asiakkaiden erilaisiin ongelmiin, myös lasten ja nuorten syrjäytymiseen normaalina pidettävästä kasvusta ja kehityksestä. Sosiaalihuollon asiakkaina olevat lapset eivät välttämättä saaneet olla lapsia ja nuoret eivät välttämättä kasvaneet aikuisiksi. Syrjäytymisen uhat ja selviytymisen mahdollisuudet vaikuttivat lasten ja nuorten elämään tilanteittain ja myös samanaikaisesti riippuen siitä, mistä ja kenen näkökulmasta tilannetta tarkasteltiin.

Valo ja varjo läpäisivät lasten ja nuorten elämässä toisiaan heidän elämäntilanteidensa jäsentyessä elämänhallinnan ja syrjäytymisen ulottuvuudella”.

Nuorten syrjäytymistä on pyritty ottamaan tiedollisesti ja poliittisesti haltuun pilkkomalla syrjäytymisilmiötä eri ulottuvuuksiin. Yhden vallitsevan luokittelun mukaan syrjäytyminen jakautuu koulutukselliseksi, työmarkkinalliseksi, sosiaaliseksi, vallankäytölliseksi ja normatiiviseksi syrjäytymiseksi. (Suurpää 2009, 5.)

Nuorten syrjäytymisen kysymys on todellinen ja vakava. Käytävän keskustelun ongelma on kuitenkin epämääräisyys. Esimerkiksi syrjäytyneiden nuorten lukumäärä saattaa heitellä useilla kymmenillä tuhansilla keskustelijoista riippuen. Jotta nuorten syrjäytymiseen pystytään mahdollisimman tehokkaasti puuttumaan, on selvitettävä mahdollisimman tarkasti keitä syrjäytyneet nuoret ovat ja selvennettävä syrjäytymisen käsite. On myös tunnistettava niitä nuorten ryhmiä, joissa syrjäytymisen riski on suurin.

Syrjäytyneistä nuorista työttömiä työnhakijoita oli 18 830 ja muita työvoiman ulkopuolisia 32 511. Nämä 32 511 ulkopuolista nuorta eivät käy töissä tai opiskele. He ovat nuoria, jotka eivät näy missään tilastoissa - kukaan ei tarkkaan tiedä, millaisia he ovat tai mitä he tekevät. He ovat syrjäytymisongelman kova ydin. (Myrskylä 2012, 1) Mitä kauemmin nuori on syrjäytynyt, sitä pienemmäksi koulutuksen suorittamisen todennäköisyys muuttuu. Peruskoulun päättäneistä nuorista, jotka ovat yhden vuoden syrjässä, enää 40 % suorittaa jonkin perusastetta korkeamman tutkinnon. Loppovuodet perusasteen ja jatko-opintojen välissä ovat siis kohtalokkaita. (Myrskylä 2012, 5)

Syrjäytyneiden ydinryhmässä on toki monia, joihin syrjäytymisen käsite kansantajuisesti ymmärrettynä ei sovi. Tähän tilastolliseen ryhmään kuuluu mm. oppilaitoksiin pyrkiviä nuoria, valmentautuvia urheilijoita, ns. pimeää työtä tekeviä, omaishoitajia, kolmannella sektorilla palkatta toimivia ja tulottomia taiteilijoita. Ryhmä on hyvin kirjava ja sen yhteisenä piirteenä on ainoastaan se, että siihen kuuluvien ihmisten toiminnoista ei jää mitään merkintöjä verotus-, työeläke- tai opiskelijarekistereihin. (Myrskylä 2012, 9)

Huolestuttavinta on, että syrjäytyminen periytyy voimakkaasti. Nyt syrjäytyneinä olevien nuorten vanhemmista noin puolet on itsekin ulkopuolisia tai työttömiä. Vaikeuksiin ajautuneissa perheissä lasten syrjäytymisriski on korkein. Heikot kotiolojät jättävät lapset selviytymään ilman taloudellista tai muuta tukea. Vanhempien sosioekonomisen aseman lisäksi, syrjäytymiseen vaikuttaa vanhempien koulutuksen taso. Kouluttautumattomiksi ja ulkopuolisiksi jäävien nuorten isistä noin puolella on vain perusasteen koulutus ja 40 %:lla ammattikoulutuskinto. (Myrskylä 2012, 7)

Jukka Ohtonen on Sosiaalikehitys Oy:n julkaisussa (2009, 20) arvioinut nuorten syrjäytymisen torjunnan eri vaihtoehtoja. Hän arvioi vaikuttamisen mahdollisuuksien jakautuvan ehkäiseviin ja korjaaviin toimenpiteisiin rakenteellisella ja yksilöllisellä tasolla. Ehkäiseviä rakenteellisia keinoja ovat koulutuksen järjestäminen, julkisen palveluverkoston toimiminen, kolmannen sektorin toiminta sekä yleiset normit ja lait ja niiden valvonta. Yksilöllisellä puolella sosiaalisten verkostojen rooli on tärkeä. Korjaavina keinoina hän näkee koulutuksen, työpajat, sosiaaliturvan, työllisyyspalvelut sekä muut julkiset palvelut nuoren hyväksi. Korjaavina yksilöllisinä keinoina on nähtävissä työttömyys- ja toimeentulotuki ja yksilölle räätälöidyt palvelut.

Työelämän aloittamisen edellytys on riittävän koulutuksen hankkiminen. Miljoonasta nuoresta noin 400 000:lla eli 40 prosentilla on vain perusasteen koulutus. Osalla nuoria koulutus on vielä kesken ja täydentyy myöhemmin. Kuitenkin vielä 30 vuoden iässä joka viides mies ja joka kymmenes nainen on vain perusasteen koulutuksen varassa. Mainetta niittänyt peruskoulujärjestelmämme ei siis onnistu ohjaamaan joka viidettä poikaa ja joka kymmenettä tyttöä minäkäänlaisiin opintoihin. (Myrskylä 2012, 6.)

Keskiasteen tutkinto nostaa miesten työvuosiodotetta kuudella ja naisten yhdeksällä vuodella. Ammattikorkeakoulu tai yliopiston alempi korkeakoulututkinto nostaa miesten työvuosia vielä miltei neljällä ja naisten kolmella keskiasteen yläpuolelle. Ylempi korkeakoulututkinto (ml. tutkijakoulutus) lisää miehille edelleen 3,5 vuotta ja naisillekin vuoden työuraa. Miehillä perusasteen ja ylemmän korkeakoulututkinnon ero työvuosissa on 13 vuotta ja naisilla 10 vuotta. Tämä ei siis tarkoita eroa eläköitymisiässä, vaan työssäoloajan erotusta. (Myrskylä 2012, 2-3.)

Pelkän peruskoulun varaan jäämisellä on kauaskantoisia seurauksia. Vain perusasteen suorittaneiden työllisyysaste nousee parhaimmillaankin vain 60 prosenttiin, työttömyys on tavallista, samoin kuin muut katkot työsuhteiden välillä. (Myrskylä 2012, 3.)

Keskiasteen tutkinto nostaa työllisyysastetta 10-20 prosenttiyksikköä miehillä ja 20 prosenttiyksikköä naisilla jo nuorella iälläkin. Korkean asteen tutkinto nostaa miesten työllisyyttä vielä runsaat kymmenen prosenttiyksikköä ja naisten työllisyyttä jopa 15 prosenttiyksikköä. Korkean asteen tutkinnon suorittaneet miehet ja naiset saavuttavat 90 %:n työllisyysasteen, kun keskiasteen suorittaneiden työllisyystaso on parhaimmillaan 80 % ja perusasteen suorittaneiden 60 %. (Myrskylä 2012, 3.)

Koulutuksen arvostus ei ole laskenut ja vaikka yleisessä keskustelussa ollaan huolissaan nuorten työllistymisestä ja työhön sitoutumisesta, lähes 99 % nuorista hakee yhteishaussa lukioon tai ammatilliseen peruskoulukseen. Koulutukseen hakeutuminen on kuitenkin enemmän tapa, kuin vakaan harkinnan ja tulevaisuuden suunnittelun tulos. Vuoden 2013 alussa voimaan tullut koulutustakuu, joka on osa yhteiskuntatakuuta, mahdollistetaan kaikille perusopetuksen ja perusopetuksen lisäopetuksen päättävälle kuitenkin opiskelupaikka. Omaa tulevaisuuttaan pohtiva nuori voi toisen asteen koulutukseen siirtymisen vaiheessa kokea olevansa täysin ek-syksissä. Hän ei välttämättä tiedä, mitä ja minne hän haluaa mennä opiskelemaan tai mitä hän ylipäätään haluaa tehdä elämässään. (Lämsä 2009, 201.)

Toisaalta moni nuori ei koe olevansa syrjäytynyt. Työttömyys on vain tilanne sillä hetkellä ja töihin pääsee, silloin, kun sitä haluaa. Työpaikka valikoituu usein työn luonteen mukaan ja työssä ollaan niin pitkään, kun se on mielekästä.

Helmikuun lopussa 2011 nuoria, alle 25-vuotiaita työttömiä oli Suomessa 30 900. (Työ- ja Elinkeinoministeriö 2011) Vaikka työttömyys ei ole toistaiseksi noussut yhtä voimakkaasti kuin 1990-luvun lamassa, on nuorten työmarkkina-tilanne suhteessa muihin ikäluokkiin heikentynyt nyt enemmän. (Valtiovarainministeriö 2010, 17) Vaikeinta syrjäytyminen on, kun se tapahtuu samanaikaisesti nuoren pudotessa useamman kuin yhden yhteiskunnan toimintajärjestelmän ulkopuolelle. Työttömyys on kuitenkin raskain syrjäyttävä. (Etelä-Suomen lääninhallitus 2009, 10.)

Nuoruus on syrjäytymisherkkä elämänvaihe. Nuorten syrjäytymisalttiutta selittää heidän elämänvaiheensa ja siihen liittyvät monet muutokset. Nuoruusiän normaalina pidettävään kehitykseen kuuluvat nivelvaiheet ja elämäkulun siirtymät, joita ovat siirtyminen peruskoulutuksesta jatkokoulutukseen ja edelleen työelämään sekä siirtyminen lapsuudenkodista itsenäiseen elämään. Nämä muutokset ovat yleisellä tasolla universaaleja ja ylihistoriallisia, lapsuudesta aikuisuuteen siirtymiseen liittyviä muutoksia. Nuoren elämässä voi tapahtua iänmukaisten muutosten lisäksi myös erilaisia yksilöllisiä muutoksia, kuten

vanhempien avioero tai muutokset kaverisuhteissa. Riskialttiiksi tilanteen tekee useiden elämänmuutosten kasautuminen monilla nuorilla suhteellisen lyhyeen ajanjaksoon. Murrosikä muodostaa yksilön kehityksessä eräänlaisen pullonkaulan, kehityksen tiimalasin kapeimmankohdan, joka voi mennä tukkoon, mikäli siihen pakkautuu liikaa tavaraa liian lyhyellä aikavälillä selvitettäväksi. (Jyrkämä 1986, 37-58.) Nuori aikuisuus on ikävaiheena empiirisesti haastava lähestyttävä, sillä hyvinvointiin tai huono-osaisuuteen liittyvien ilmiöiden tutkiminen eivät välttämättä kerro kaikkea eriarvoisuudesta ja eriarvoistumisesta tässä ikävaiheessa. Työttömyys ei ole nuorelle stigma, vaikka työn arvo ei ole vähentynyt nuorten kannanotoissa. Työttömyys ei nuorten mielestä automaattisesti merkitse pahoinvointia ja syrjäytymistä. (Suurpää 2009, 14.)

Nuorten työllisyyteen vaikuttavat usein suhdanteet. Vastavalmistuneiden työllistyminen vaihtelee hyvin suuresti. Osa vastavalmistuneista työllistyy nopeasti ja tähän vaikuttaa yksilötekijät ja alueelliset vaihtelut sekä alueen yleinen työllisyystilanne. Parisuhteessa elävät työllistyvät paremmin kuin yksin elävät. (Hämäläinen 2012,2.)

Yksilötason muutosten lisäksi myös yhteiskunnassa ja kulttuurissa on tapahtunut viimeisten 40 vuoden aikana muutoksia, jotka ovat lisänneet nuorten syrjäytymisen riskejä. Tällaisia muutoksia ovat nuoruusiän pidentyminen, koulutuksen eriytyminen, nuorten eristäytyminen erilliseksi ikäryhmäksi, sosiaalisen tuen ja kontrollin eriytyminen sekä nuorten aikuistumisprosessien eriytyminen ja niihin vaikuttavien tekijöiden muuttuminen yhä monimuotoisemmiksi. Tapahtuneiden muutosten myötä esimerkiksi kilpailu koulutus- tai työpaikoista on koventunut, mikä on lisännyt yhä useamman nuoren tilanteen riskialttiutta. (Suurpää 2009, 17.)

2 Ammatillinen peruskoulutus

Ammatillisen perustutkinnon voi suorittaa joko ammatillisissa oppilaitoksissa tutkintoon johtavana koulutuksena (ammattiopistot), oppisopimuskoulutuksena tai näyttötutkintona. Ammatilliseen peruskoulutukseen voivat hakea perusopetuksen oppimäärän tai vastaavan aikaisemman oppimäärän suorittaneet. Opiskelijaksi voidaan ottaa myös henkilö, jolla on muuten riittävät edellytykset suoriutua opinnoista. Ammatillinen peruskoulutus on ammatilliseen perustutkintoon johtavaa koulutusta, joka antaa ammattitaidon kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä valmiuksia ammatin harjoittamiseen tai yrittäjäksi. Opetushallitus vahvistaa tutkintojen perusteet. Tutkinnon laajuus on 120 opintoviikkoa, ja opiskelu kestää yleensä noin kolme vuotta. Ammatillisia perustutkintoja on 52, koulutusohjelmia/osaamisaloja 121. Tutkintojen osia on noin 4 000. Ammatilliseen perustutkintoon johtava opiskelu ja näyttötutkintoon valmistava koulutus tapahtuu ammatillisissa oppilaitoksissa lähi-, etä- ja monimuoto-opiskeluna tai oppisopimuskoulutuksena. (OKM 2014)

2.1 Ammatillisen koulutuksen taustasta Suomessa

Kun suomalaisia ammattikasvatuksen ensimmäisiä instituutioita alettiin rakentaa, tarkoittivat ammatilliset elämänmuodot ja niihin kasvaminen elinkeinoa; omaisuutta, osaamista tai virkaa, niiden hankkimista tai huolenpitoa. Ammatillinen kasvu tähtäsi elämisen keinojen omaksumiseen ja hallintaan, elämänmuodon hallintaan ja ammatin säilyttämiseen ja jatkamiseen. Suurin osa ammattikasvatuksesta tapahtui elinkeinon harjoituksen ja työvoiman käytön ehdoilla sekä elinkeinon omistajan kurin alaisena. Ammattikasvatuksen ihanteena oli mestarin asemaan siirtyminen, oman tilan tai yrityksen hoitajaksi. Yhä kasvava osa lapsista, oppilaista ja palvelijoista eivät voineet sitä saavuttaa. Näiden ihmisten osa oli jäädä ammatittomiksi. Jatkossakin työtä, joka ei perustunut omistukseen, virkaan tai palkkaan, luonnehdittiin ”ammattitaitoa vaatimattomaksi. Elinkeinovapaus vuonna 1879 mahdollisti yhä useamman ihmisen, myös naisen harjoittaa ammattia ja näin mestarin asema työmarkkinoilla heikkeni. (Iisalo 1991, 187-189.)

Toisen maailmansodan jälkeen Suomen elinkeinorakenne muuttui. Venäjälle maksettavat sotakorvaukset johtivat suomalaisen teollisuuden kehittymiseen, työvoiman ja osaamisen tarpeeseen, johon koulutuksella ei ollut osattu varautua. Ammatillinen koulutus oli ollut hajanaista ja vain erikoisammatteihin oli saanut koulutusta. Vähitellen ammatillisen koulutuksen saaneiden määrä lisääntyi. 1960-luvulla noin 14 % aikuisväestöstä oli saanut ammatillisen koulutuksen, 1980-luvulla lähes 40 %. Toisena merkittävänä tekijänä oli hallinnon uudistaminen, joka yhtenäisti ammatillisen koulutuksen. Vuonna 1958 asetettiin ammattikoululaki, jossa koulut määrättiin toimimaan normaalia päiväopetusta antavina oppilaitoksina ja kunnat veloitettiin perustamaan ammattioppilaspaiikkoja 1/1000 asukasta kohden. Vuonna 1966 kauppa- ja teollisuusministeriön alaisuuteen perustettiin ammattikasvatushallitus, joka jo vuosikymmenen päästä siirrettiin opetusministeriön alaisuuteen. Ammattikoulutus vakiintui muutaman vuosikymmenen aikana maan koulutusjärjestelmän osaksi; koulutus katsottiin jakautuvan työntekijätasoiseen (ammattikoulut) ja työnjohtotasoiseen (amatilliset opistot). Erityisesti 1970-luvulla ammattikoulutuksesta pyrittiin tekemään kilpailukykyinen vaihtoehto lukiolle ja avaamaan etenemismahdollisuuksia korkeakoulu-opintoihin. Yli kuusisataa eri koulutuslinjaa supistettiin 20 ammatilliseksi peruslinjaksi. (Iisalo 1991, 248.)

2.2 Ammatillinen koulutuksen vetovoima ja nuorten mielikuvat 2010-luvulla

Ammatillisella koulutuksella tavoitellaan nopeaa siirtymistä opiskelusta työmarkkinoille. Myös jatko-opiskelukelpoisuus koetaan tärkeäksi, myös ns. ”hyviä oppilaitakin” on siirtynyt ja siirtyy ammatillisen koulutuksen puolelle perusopetuksen jälkeen. Tutkimus osoittaa myös, että kunnianhimmolla ja koulutuksen yksilöllistämällä on vähemmän painoarvoa. Ammatillisessa

koulutuksessa olevilla korostuu aiempaa vahvemmin oma valinta ja opiskelun vapaaehtoisuus, sillä aiempaa harvempi opiskelee ammatillisessa oppilaitoksessa sen vuoksi, että ei ole muuta mahdollisuutta. (OKM 2013, 12)

Suomen Opiskelija-Allianssi Osku Ry on tehnyt tutkimuksen, jossa kysytään vuosina 2009, 2011 ja 2013 ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevilta kysymyksiä liittyen ammatillisten opiskelijoiden tulevaisuudenuskoon. Tutkimuksessa oli tarkoitus tuottaa tietoa ammatillisten opiskelijoiden kokemuksista ammatillisessa koulutuksessa ja tuoda esiin opiskelijoiden ajatuksia koulutuksesta, koulutusosalalle hakeutumisesta sekä työelämävalmiuksista. (OSKU Ry 2013, 3)

2000-luvun ammatillisen koulutuksen vetovoima on lisääntynyt suhteessa lukioon. Opetus- ja kulttuuriministeriön tekemän seurantaraportin mukaan ammatillisten oppilaitosten opiskelijat ja perusopetuksen 9. luokkalaiset arvioivat ammatillisen koulutuksen valmistavan suoraan ammattiin, jonka kautta pääsee nopeammin töihin kuin lukiosta. Ammatilliseen koulutukseen hakeutuu useimmiten henkilö, joka haluaa tehdä käytännönläheisempää työtä lukemisen sijaan. Käsitys ammatillisesta koulutuksesta sisältää ajatuksen vapaasta ja rennosta opiskelupaikasta, joka sisältää paljon käytännönläheistä opiskelua. Opiskelijat kokivat, että ammatillinen koulutus on sopiva henkilöille, jotka haluavat nopeasti työelämään. Toisaalta tutkimuksessa käy ilmi, että työllistymiseen vaikuttaa myös valittu koulutusala. OSKU Ry:n tekemän tutkimuksen (2013, 9-10.) mukaan vastaajista 90 % kertoo olevansa ylpeä tai erittäin ylpeä opiskelustaan ammatillisessa oppilaitoksessa ja opiskelemastaan alasta (OKM 2013 ja OSKU Ry 2013, 10.)

Yleinen mielikuvan mukaan ammatilliset opiskelijat ovat laiskoja tai ovat hakeutuneet koulutukseen, koska opiskelu siellä on helpompaa ja opiskelusta pääsee vähemmillä ponnisteluilla. Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevat eivät olleet asiassa tätä mieltä; syy ammatillisen koulutuksen valintaan oli nopeampi työelämään siirtyminen, ei ns. helpompi koulutuspolku. (OSKU Ry 2013, 19.) Opiskelijat kokevat työelämävalmiutensa hyväksi ammatillisen koulutuksen jälkeen, heillä on luottoa työllistymiseensä ja kykyihinsä koulutuksen jälkeen. (OSKU Ry 2013, 40.)

3 Opinnäytetyön lähtökohdat

3.1 Hyria koulutus Oy

Hyria Koulutus Oy toteuttaa Hyvinkään ja Riihimäen alueella asiakkaiden tarpeita palvelevaa ammatillista koulutusta ja työelämän kehitystä palvelevaa toimintaa. Koulutusta järjestetään nuoriso- ja aikuispuolella. Tulevaisuuden visiona on luoda Hyria Koulutus Oy:stä ammatillisen koulutuksen arvostetuin edelläkävijä ja vahva alueellinen vaikuttaja. Toiminnan perustana ja

arvoina ovat asiakaslähtöisyys, toiminnan laadukkuus ja vastuullisuus. (Hyria strategia 2009) Koulutuksen tavoitteena ja kehittämisaikoina ovat opetuksen laadun ja laadun arvioinnin systemaattinen kehittäminen. Työelämälähtöisyyden varmistaminen mahdollistuu työpaikoilla tapahtuvan oppimisen lisäämisellä ja yhteistyöllä alueellisten toimijoiden kanssa. Opetusmenetelmien kehittäminen innovatiiviseen ja edistyksellisempään suuntaan on sijoitus tulevaisuuteen. Hyriassa noudatetaan kestävän kehityksen sanomaa ja se kuuluu myös opetussuunnitelmaan.

3.2 Ammatilliset perustutkinnot Hyriassa

Ammatilliset perustutkinnot ovat laaja-alaisia kokonaisuuksia, joita voi muokata ja laajentaa henkilökohtaisen opetussuunnitelman avulla. Opetustarjonta mahdollistaa kaksoistutkinnon suorittamisen (lukio/ammattillinen tutkinto tai kaksi ammatillista tutkintoa), urheiluvalmennuksen tai jonkin muun vaihtoehdon.

Opiskelun yksilöllisyys ja opiskelijälähtöisyys ovat toiminnan tärkeitä periaatteita ja ne mahdollistetaan opintojen jaksotuksella. Modulointi auttaa opiskelijaa rakentamaan sellaisen opiskelusuunnitelman yhdessä opinto-ohjaajan kanssa, että se vastaa paremmin hänen ammatillisia tai jatko-opintoihin tähtäviä suunnitelmiansa. Oppilaitos tarjoaa mahdollisuuksia myös kansainväliseen yhteistoimintaan.

Hyria tarjoaa perustutkintoja tekniikan ja liikenteen alalla (10 koulutus- ohjelmaa), yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla (3 koulutus- ohjelmaa), luonnontieteiden alalla (1 koulutusohjelmaa), kulttuurialalla (2 koulutusohjelmaa), sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla (6 koulutusohjelmaa), luonnonvara- ja ympäristöalalla (6 koulutusohjelmaa) sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla (4 koulutusohjelmaa)

3.3 Paikantaja-projektin (ESR) tekemän sijoittumiskyselyn tarkoitus

Ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on saattaa opiskelijat yhteiskunnan vastuullisiksi jäseniksi, käytännössä työllistymiseen ja sitä kautta hyvinvointivaltiomme ylläpitämiseen verovaroin. Sijoittumistutkimuksen pyrkimyksenä on selvittää, miten opiskelijat ovat sijoittuneet työmarkkinoille tai jatko-koulutukseen opiskeluidensa jälkeen. Tavoitteena on kehittää Hyria Koulutus Oy:lle systemaattinen sijoittumiskysely-malli, jolla saadaan informatiivisempaa tietoa kuin nykyisellä tilastokeskuksen tilastoilla.

Vuoden 2008 lopulla puhjennut talouskriisi on supistanut voimakkaasti Suomen kokonaistuotantoa ja heikentänyt samalla työllisyystilannetta. Eniten huono työllisyystilanne on vaikuttanut nuoriin. (Valtiovarainministeriö 2010, 9) Suomen hallitus varasi vuoden 2008 talousarvioon 30,5 miljoonan euron lisämäärärahan käytettäväksi opetusministeriön ja työ- ja

elinkeinoministeriön nuorten työllistämistä tukeviin toimenpiteisiin. Tätä määrärahaa on käytetty muun muassa palkkatukeen rekrytointitukena, palkkatukena oppisopimuskoulutukseen, nuorten työpajatoimintaan, etsivään työhön, ammattistarttiin, laajennettuun työssä oppimisen kokeiluun sekä ammatillisen koulutuksen opiskelijapaikkojen lisäämiseen. (Valtiovarainministeriö 2010,19) Näiden toimenpiteiden tarkoituksena on lisätä nuorten osallistumista ja ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Jo 1990-luvulla Paju ja Vehviläinen (2001) toivat esiin nuorten syrjäytymisen hinnan yhteiskunnalle. Toisaalta on otettava huomioon, että 1990-luvulla nuorisotyöttömyys oli kolminkertainen tämän päivän työttömyyslukuihin nähden.

Puhelinhaastattelu kuuluu osana ESR-rahoitteiseen Paikantaja-projektiin. Paikantaja-projektia lähdettiin suunnittelemaan Riihimäen ja Hyvinkään TE-toimistojen aloitteesta. TE-toimistojen tilastot osoittivat, että Riihimäen-Hyvinkään talousalueella on kymmeniä ammatillisen perustutkinnon suorittaneita alle 25-vuotiaita nuoria, jotka eivät ole työllistyneet opintojensa jälkeen. Tilastotietoa on käytetty projektin sisällön suunnittelussa ja sitä käytetään projektiin osallistuvien nuorten alakohtaisten ryhmien valinnassa. (ESR-projektihakemus 2010, 3.)

Projektin tavoitteena oli luoda toimintamalli, joka ehkäisisi nuorisotyöttömyyttä ja edistäisi voimakkaasti sosiaalista kestävä kehitystä. Sosiaalinen kestävä kehitys tarkoittaa yhteiskunnallista toimintaa, jossa pyritään tasaamaan eri väestöryhmien ja alueiden välisessä hyvinvoinnissa olevia eroja. Siihen liittyy myös osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien kehittäminen ja parantaminen sekä mahdollisuuksien tasapuolinen jakautuminen eri ihmisryhmien välillä. Tarkoituksena on ehkäistä syrjäytymistä ja osallistaa nuoria. (ESR-projektihakemus 2010, 5.)

Sijoittumiskyselyn tarkoituksena oli löytää systemaattinen malli, jolla seurataan opiskelijoita valmistumisen jälkeen ja tarvittaessa tuetaan oman paikan löytymisessä, ja kannetaan näin vastuuta opiskelijoista myös opintojen päättymisen jälkeen. Tutkimuksessa kysytään myös valmistuneiden kokemuksia koulutuksen hyödyistä ja näitä tietoja voidaan hyödyntää kehitettäessä ammatillisen koulutuksen työelämävastaavuutta.

Opinnäytetyössäni kuvaan sijoittumiskyselyssä esiin tulleita seikkoja kokonaistuloksen kannalta, eli miten Hyriasta valmistuneet opiskelijat kaikilta koulutusaloilta ovat työllistyneet vuosi valmistumisen jälkeen ja toisaalta keskityn kolmeen koulutusalaan, sosiaali- ja terveys-, rakennus- ja liiketalouden aloihin. Valmistuneiden antamien vastausten perusteella pohdin Hyriasta valmistuneiden opiskelijoiden hyödyllisyyden kokemuksia koulutuksesta suhteessa työllistymiseen. Valitsin kyseiset alat, koska näillä aloilla on suurimmat opiskelijamäärät ja näiden kyseisten koulutusalojen vastausprosentti lähenei 50 % molempina vuosina. Osasyynä näiden alojen valitsemiseen oli siinä, että sosiaali- ja terveysala on tyypillisesti ns. naisala,

rakennusala on ns. miesten alan ja liiketalous on tyypillisesti sukupuolineutraaliala. Myös suhdanteiden vaikutus näihin aloihin on erilainen.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää syvemmin koulutuksen hyödyllisyyden kokemista edellä mainituilla aloilla. Pysin pohtimaan asioita, jotka tulevat esiin vastauksista ja miten vastauksia voisi hyödyntää jatkossa koulutusstrategiatyössä.

Opinnäytetyöni tulee osaksi Paikantaja-projektin julkaisuja, vaikka olen tutkimuksen tekijänä ottanutkin vapautta aiheen valinnassa ja rajauksessa. Paikantaja-projektin projektipäällikkö Ulla Lilja toimii työelämälähtöisenä opinnäytetyön ohjaajanani.

4 Empiirisen tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimuskysymykset

- Miten Hyriasta vuosina 2010 ja 2011 valmistuneet ovat sijoittuneet vuosi valmistumisen jälkeen?
- Miten valmistuneet ovat mielestään hyötynet koulutuksesta? Tarkastelun kohteena on sosiaali- ja terveys-, rakennus- ja liiketalouden alat.

4.1 Tutkimuksen perusjoukko

Sijoittumiskysely valmistuneet ja vastaukset			
<i>Valmistuneet 2010 ja 2011</i>			
	<i>Valmistuneet</i>	<i>Vastauksia</i>	<i>%</i>
<i>Valmistuneita 2010</i>	<i>507</i>	<i>260</i>	<i>51 %</i>
<i>Valmistuneita 2011</i>	<i>530</i>	<i>256</i>	<i>48 %</i>
<i>Sos.ter. ala 2010</i>	<i>40</i>	<i>22</i>	<i>55 %</i>
<i>Sos.ter. ala 2011</i>	<i>34</i>	<i>17</i>	<i>50 %</i>
<i>Rakennusala 2010</i>	<i>33</i>	<i>18</i>	<i>55 %</i>
<i>Rakennusala 2011</i>	<i>31</i>	<i>15</i>	<i>48 %</i>
<i>Liiketalous 2010 Hvnk</i>	<i>60</i>	<i>31</i>	<i>52 %</i>
<i>Liiketalous 2011 Hvnk</i>	<i>81</i>	<i>41</i>	<i>51 %</i>
<i>Liiketalous 2010 Rmk</i>	<i>21</i>	<i>12</i>	<i>57 %</i>
<i>Liiketalous 2011 Rmk</i>	<i>14</i>	<i>7</i>	<i>50 %</i>

taulukko 1. Tutkimuksen perusjoukko

Kaikille valmistuneille tehtiin sijoittumiskysely puhelimitse noin vuosi valmistumisen jälkeen

ja annetut vastaukset kirjattiin kyselylomakkeelle. Sijoittumiskyselyn tarkoituksena oli selvittää valmistuneiden tämänhetkinen tilanne työmarkkinoilla ja antaa käytännön tietoa siitä, onko koulutuksessa kehittämistä opiskelijoiden mielestä. Tutkimusjoukko koostui nuorista vastaajista. Haastattelun alussa jokaiselle vastaajalle kerrottiin tutkimuksen tarkoitus, vastausten julkistamistapa sekä varmuus anonymiteetista. Tutkimusaineisto käsiteltiin anonymisti, tarkoittaen kenenkään haastateltavan nimeä ei esiinny haastattelulomakkeessa eikä vastaajien henkilöllisyys paljastu tuloksista. Haastateltaville informoitiin aineiston käytöstä Hyrian sisäisessä arvioinnissa sekä raporteissa. Muutama haastateltava teki tarkentavia kysymyksiä tulosten julkistamisesta ja heitä informoitiin käyttötarkoituksesta. Tutkimusaineisto arkistoidaan Hyrian arkistoon.

Kaikkia valmistuneita ei tavoitettu kyselyhaastattelua tehdessä, kaikki eivät myöskään olleet halukkaita vastaamaan kysymyksiin. Vastaamatta jättäneiden osuutta kutsutaan tutkimuksissa kadoksi. Kadon syitä on tutkittu, siihen vaikuttaa ehkä eniten tutkimuksen aihe ja erityisesti sen kiinnostavuus. Vastaajalle tulee haastattelu ja kysely tehdä mahdollisimman mielekkääksi ja vastaajan tulee olla tietoinen, miksi tiedon kerääminen on tärkeää. (Alkula, T. ym. 1994,140) Sijoittumis-kyselyllä pyrimme vähintään 40 % vastausprosenttiin.

Aineistonkeruumenetelmänä käytän lomakehaastattelua, jossa saadaan tutkimusjoukosta kuvailevaa tietoa. Tällä menetelmällä pystyy selvittämään myös tapahtuminen jakautumisen. Tässä tutkimuksessa on helppo kerätä luotettavaa tietoa, koska kysymykset ja vastaukset liittyvät vastaajien kokemuksiin ja elämään. Analysoin aineiston prosentuaalisesti työllinen/työtön/opiskelija/muu.

Haastattelussa käytettiin strukturoitua kyselylomaketta (liite 1), jonka oli koonnut Paikanta-projektin projektipäällikkö Ulla Lilja ja ohjaava opettaja Eeva Järvelä. Kyselylomakkeen testaamiseen valittiin sähköasentaja- ja datanomi-ryhmät Hyvinkäältä ja Riihimäeltä. Kyselylomake testattiin keväällä 2011 ja todettiin päteväksi. Aineiston keräämisen toteutettiin työaikani. Tutkimusaineiston hankkiminen kuuluu toimenkuvaani, joten kokosin tutkimusaineiston yksin. Toimintaympäristöni oli oma työhuoneeni tai kotini työhuone, sillä haastattelutilanne edellytti rauhallista paikkaa. Myös tutkimuksessa ilmenneet vastaukset edellyttivät tietosuoja. Haastatteluiden tekeminen kesti molempina vuosina noin kaksi kuukautta. Syy tekemisen pitkään aikaväliin johtui tutkimusjoukosta; oli haastavaa saada vastaajat puhelinyhteyteen ns. virka-aikana. Käytännössä paras haastatteluhetki oli iltapäivisin ja iltaisin n. klo 15-20.

4.2 Aineiston analyysi

Aineiston analysointi toteutettiin pääosin kvantitatiivisella tutkimusotteella. Suurimpaan

osaan kysymyksistä vastausvaihtoehdot olivat ennalta määritelty. Kysymyslomake oli osaksi myös kvalitatiivinen, sillä se sisälsi muutamia avoimia kysymyksiä. Näillä kysymyksillä pyrittiin saamaan lisäarvoa ennalta määriteltyjen kysymysten seuraksi. Käsittelin aineistoa siis menetelmätriangulaation pohjalta. Tarkoitukseni oli täydentää kvantitatiivista tutkimusta kvalitatiivisella otteella. Tutkimuksessa tutkija joutuu tekemään ratkaisuja, oli menetelmä sitten laadullinen tai määrällinen. Triangulaatiossa voi kyse olla painotuksesta; mitä ilmiötä tutkija haluaa korostaa. Ongelmaksi harvoin muodostuu tutkimuksen kvantitatiivinen osuus, sillä sen ratkaisut ovat usein vakiintuneita. (Eskola & Suoranta 1998,72)

Yleensä toimitaan menetelmien yhteiskäytössä niin, että kvantitatiivisella menetelmällä kerätään eräänlainen tutkimuksen runko, yleinen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Sen jälkeen kvalitatiivisella menetelmällä syvennetään saatua kuvaa. (Eskola & Suoranta 1998, 73.)

Laadullisen tutkimuksen tehtävänä on käsitteellisen maailman ymmärtäminen. Se ei eroa tieteellisen tutkimuksen yleisestä tehtävästä. Tutkimuksessa tavoitellaan teoreettisia käsitteitä ja niiden empiirisiä vastineita. Operaationalistamisessa on kyse siitä, että tuotetaan teoreettisille käsitteille empiirisesti mitattavat vastineet. Operationalismin ajatellaan olevan teoreettinen määritelmä, joka yhdistää sen toisiin käsitteisiin ja operationaalinen, joka yhdistää sen konkreettiseen havaintotodellisuuteen. (Eskola & Suoranta 1998, 77.)

4.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuudella tarkoitetaan tutkimustulosten ja tutkittavan todellisuuden mahdollisimman hyvää vastaavuutta. Luotettavuutta huonontavia virhetekijöitä liittyy sekä kvantitatiivisen että kvalitatiivisen tutkimuksen kaikkiin vaiheisiin: tutkimuksen suunnitteluun, tutkijaan, mittareiden laadintaan, aineistonkeruuseen, aineiston laatuun, aineistonanalyysiin, tulosten esittämiseen ja johtopäätösten tekemiseen.

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden tarkastelun lähtökohtana on tutkittavan ilmiön perusrakenteen ja tutkimusmenetelmän vastaavuus. Tutkimusmenetelmä ei ole koskaan sinällään luotettava tai epäluotettava, vaan luotettavuus määräytyy suhteessa tutkittavaan ilmiöön.

Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on tutkijan avoin subjektiivisuus ja sen myöntäminen. Tutkija on tutkimuksensa keskeinen tutkimusväline. Tämä johtaa siihen, että tutkimusraportit ovat henkilökohtaisempia ja tutkijan omaa pohdintaa sisältäviä.

Uskottavuus luotettavuuden kriteerinä tarkoittaa sitä, että tutkijan on tarkastettava, onko hän tulkinnut ilmiötä tutkittavien käsitysten mukaan. Laadullisessa tutkimuksessa siirrettävyys on mahdollista tietyin ehdoin. Varmuutta tutkimukseen saa esimerkiksi vastaavaa ilmiötä

tarkastelleista tutkimuksista (tulkintojen vertaaminen). Tutkimuksen perimmäisen arvioinnin taustalla on kysymys sen sisältämien väitteiden perusteltavuudessa ja totuudenmukaisuudessa.

Tutkimustyössäni pyrin julkituomaan vastaukset autenttisina, ilman tulkintaa. Vastauksista esille nousevat asiat ilmaistaan juuri niin kuin ne on vastatessa sanottu ja tutkija toimii näin vain vastausten välittäjänä. Oman tulkintansa tutkija tuo esiin pohdinnassa.

Tieteellisessä toimintaympäristössä luotettavuus koostuu kahdesta osatekijästä: pätevydestä eli validiteetista ja reliabiliteetista eli täsmällisyydestä. (Eskola & Suoranta 1998, 80.) Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että mitataanko tutkimuksessa juuri sitä mitä oli tarkoitus mitata. (Metsämuuronen 2002a, 11.) Tässä tutkimuksessa validiteetti pyrittiin varmistamaan sillä, kyselylomake laadittiin tutkimalla aiempia työhönsijoittumista koskeviin tutkimuksiin ja työllistymistä ja syrjäytymistä koskevaan kirjallisuuteen. Tällä tavoin pyrittiin varmistamaan se, että kyselyllä selvitettäisiin oikeita ja tarpeellisia asioita.

Reliabiliteetilla tarkoitetaan mittaustuloksen toistettavuutta. Mikäli mitattaisiin samaa ilmiötä monta eri kertaa samalla mittarilla, kuinka samanlaisia tai toisistaan poikkeavia vastauksia saataisiin. Tulos on reliaabeli, mikäli vastaukset olisivat melko samanlaisia eri mittauskerroilla, eikä mittauksessa ilmene systemaattista virhettä. (Metsämuuronen 2002b, 33.)

Sijoittumiskyselyt toteutettiin projektissa vuosina 2011-2013. Itse tarkastelin opinnäytetyössäni kahta ensimmäistä tutkimusta. Tutkimustapa oli sama, kysely toteutettiin samantapaisesti puhelimitse molempina vuosina, haastattelut tehtiin ajallisesti samaan aikaan ja pohjana käytettiin samaa lomaketta. Myös tulosten raportointi oli samanlaista.

4.3.1 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen eettiset kysymykset voidaan jakaa tiedon hankinnan ja tiedon käytön välillä. Tiedon hankinnassa tulee huomioida tarvittavat luvat viranomaisilta tai/ja tutkittavilta, tutkimusaineiston keruuseen liittyvät rajoitteet (esim. ei salaa nauhoittamista), tutkimuskohteen hyväksikäyttö (tutkijan uraa hyödyttävät tutkimukset vs. toimintatutkimus), osallistumiseen vaikuttavat ongelmat (miten tutkija vaikuttaa tutkimusyhteisöön) ja tutkimuksesta tiedottaminen (tieteellinen raportointi vs. tutkittavalle tiedottaminen) (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 23-27))

Lähtökohtainen lupa sijoittumiskyselyn tekemiselle lähtee projektihakemuksesta vuonna 2010. Tuolloin määriteltiin Paikantaja-projektin keskeiset toimenpiteet, joihin

sijoittumiskyselyn tekeminen kuului. Kyselytutkimuksen luonteeseen kuuluu pohdinta tutkimuksen eettisyydestä, kun kysymyksessä on nuori tutkimusjoukko. Kyselylomaketta suunniteltaessa ja haastatteluja tehdessä pyrittiin varmistamaan tutkimusjoukon ymmärrys tutkimuksen tarkoituksesta ja raportointitavoista. Myös anonymiteetin varmistaminen informoitiin vastaajille.

Sijoittumiskyselyissä kerätty aineisto arkistoitii Hyrian sähköiseen arkistoon. Sain tutkimusluvan hankepalvelupäällikkö Ulla Liljalta käyttää vapaasti aineistoa opinnäytetyössäni.

Tutkimuksessa on noudatettava ihmisarvon kunnioittamisen periaatetta. On väärin aiheuttaa vahinkoa tai loukata tutkittavaa riippumatta tutkimuksen tarkoituksista. Lisäksi anonymiteetin ja tutkimuksen luottamuksellisuuden turvaaminen on tutkimuksessa tärkeää. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 23-27.) Työni puolesta olen valtuutettu tätä tutkimusta tekemään ja noudatan eettistä työskentelytapaa.

5 Sijoittumisen kokonaistilanne vuosina 2010 ja 2011 valmistuneilla

Toteutin sijoittumiskyselyn aineiston keruun keväällä 2011 ja 2012. Valmistuneita opiskelijoita oli keväällä 2010 507, joista 260:ltä saatiin vastaukset kysymyksiin. Vastausprosentti oli kokonaisuudessa 51 %. Vastausprosentin nousu yli 50 % oli yli odotusten, sillä olisimme olleet tyytyväisiä jopa 40 %. Vastausten jakauma on nähtävissä taulukoissa 1,2 ja 3.

Kokonaistilanne vuosina 2010- ja 2011 valmistuneista kattaa kaikki koulutusalat. Kyselytutkimus toteutettiin touko-kesäkuussa 2011 ja 2012, kun valmistumisesta oli kulunut vuosi. Tuloksia verratessa yleiseen ja alueelliseen nuorisotyöttömyyteen, tulokset ovat vertailukelpoisia. Työttömyystilastot työ- ja elinkeinoministerin tilastojen mukaan olivat toukokuussa 2011 11,5 % ja 2012 oli 11,8 %.

Tulosten luotettavuuden arvioinnissa tulee huomioida, että nuoret miehet ovat usein 0,5-1 vuoden jälkeen valmistumisesta ase- tai siviilipalveluksessa ja heidän mahdollisuutensa vastata kyselyyn on heikompi kuin ns. naisvaltaisilla aloilla, koska palveluksessa olevilla on rajattu puhelimenkäyttöoikeus. Kyselytutkimuksessa ei arvioitu kuitenkaan sukupuolijakaumaa ja ainoa tekijä, jossa tämä mahdollinen sukupuoleen liittyvä detajli käy ilmi on vastausten jakaumassa (työllinen-työtön-opiskelu-armeija-muu). Käytännössä kuitenkin oli niin, että naiset olivat yleensä halukkaampia vastaamaan kyselyyn kuin miehet.

Ajatellen ammatillisen peruskoulutuksen jälkeistä jatko-opintokelpoisuutta; jatko-opinnoissa

molempina vuosina oli määrällisesti merkittävä määrä. Vuonna 2010 valmistuneista opiskelemissa oli 10 % ja 2011 valmistuneista 11 %. Yleisimmät jatkokoulutuspolut olivat ammattikorkeakoulu ja toinen perustutkinto. Myös yliopistokoulutuksen valinneita esiintyi tutkimusjoukossa. Vastaaajista usea, joka mainitsi haastatteluhetkellä työskentelevänsä, ilmoitti tulevaisuudessa hakeutuvansa jatko-opintoihin AMK tai yliopistotasolle.

Sijoittumiskysely kokonaistilanne			
<i>Valmistuneet 2010</i>			
<i>Valmistuneita</i>	<i>507</i>	<i>Vastauksia</i>	<i>260</i> <i>51 %</i>
<i>Mikä on tilanteesi nyt?</i>			
<i>Työssä</i>			<i>135</i> <i>54 %</i>
<i>Työtön</i>			<i>35</i> <i>13 %</i>
<i>Armeija</i>			<i>52</i> <i>20 %</i>
<i>Opiskelu</i>			<i>26</i> <i>10 %</i>
<i>Muu</i>			<i>7</i> <i>3 %</i>

Taulukko 2 Sijoittumisen kokonaistilanne 2010

Sijoittumiskysely kokonaistilanne			
<i>Valmistuneet 2011</i>			
<i>Valmistuneita</i>	<i>530</i>	<i>Vastauksia</i>	<i>256</i> <i>48 %</i>
<i>Mikä on tilanteesi nyt?</i>			
<i>Työssä</i>			<i>150</i> <i>69 %</i>
<i>Työtön</i>			<i>27</i> <i>11 %</i>
<i>Armeija</i>			<i>42</i> <i>17 %</i>
<i>Opiskelu</i>			<i>25</i> <i>12 %</i>
<i>Muu</i>			<i>12</i> <i>5 %</i>

taulukko 3. Sijoittumisen kokonaistilanne 2011

Kyselytutkimuksessa tehtiin jokaiselle tarkentavia kysymyksiä. Valmistuneille, jotka ilmoittivat olevansa työssä, kysyttiin tarkentavina kysymyksinä seuraavaa:

- Oletko oman alan vai muun alan työtehtävissä?
- Oletko vakituudessa vai määräaikaisessa työsuhteessa?
- Miten sait työpaikan?
- Mikä on ammattinimikkeesi?

Näillä tarkentavilla kysymyksillä pyrittiin luomaan käsitystä työsuhteen luonteesta ja

työllistymisen väylistä. Ammattinimikkeen kautta voidaan arvioida koulutuksen vaikuttavuutta alakohtaisesti. Osa vastaajista ilmoitti olevansa suorittamassa asepalvelusta. Heiltä kysyttiin palvelusajan päättymisajankohtaa ja tarkentavina kysymyksinä pyrittiin selvittämään palvelusajan päättymisen jälkeisen ajan suunnitelmia työllistymisen, työn haun ja opiskelun osalta.

Osa valmistuneista oli sijoittunut opintoihin. Haastattelussa haluttiin tarkentaa mitä ja missä vastaaja opiskelee. Tarkentavilla kysymyksillä pyrittiin selvittämään tyypillisimmät opintopolut ammatillisen peruskoulutuksen jälkeen.

Kaikilta vastanneilta kysyttiin koulutuksen hyödyllisyyden kokemuksesta ja kehittämisehdotuksia koulutukseen. Näiden kysymysten tarkoituksena oli selvittää opiskelijoiden kokemukset opiskelusta, sen antamista hyödyistä ja mahdollista kehittämisehdotuksista koulutusorganisaation koulutusalojen kehittämiseksi.

6 Koulutuksen hyödyllisyyden kokeminen sosiaali- ja terveysalalla

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto			
Hyvinkää 2010			
<u>Valmistuneita 2010</u>	<u>40</u>	<u>Vastauksia</u>	<u>22</u> <u>55 %</u>
<i>Työssä</i>			19 86 %
<i>Työtön</i>			0 0 %
<i>Armeija</i>			0 0 %
<i>Opiskelu</i>			2 9 %
<i>Muu</i>			1 5 %

taulukko 4. Sijoittumisen kokonaistilanne sosiaali- ja terveysalalla 2010

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto			
Hyvinkää 2011			
<u>Valmistuneita 2011</u>	<u>34 Vastauksia</u>	<u>17</u>	<u>50 %</u>
<i>Työssä</i>		16	94 %
<i>Työtön</i>		0	0 %
<i>Armeija</i>		0	0 %
<i>Opiskelu</i>		0	0 %
<i>Muu</i>		1	6 %

Taulukko 5 Sijoittumisen kokonaistilanne sosiaali- ja terveysalalla 2011

Sosiaali- ja terveysalan tutkinnon lähihoitajan tutkinnon työllistyvyys on todella korkea. Vuonna 2010 valmistuneista (n=40) vastasi yhteensä 22 (55 %) ja heistä 19 on työllistynyt oman alan työtehtäviin. Kaksi vastanneista opiskelee, toinen toista perustutkintoa ja toinen ammattikorkeakoulussa. Yksi vastanneista ilmoitti vaihtoehdon muu. 2011 valmistuneista (34) oman alan työtehtävissä on vastanneista (17, 50 % valmistuneista) oli 16 (94 %) ja yksi vastasi vaihtoehdon muu. Valmistuneilta kysyttiin ammattikoulutuksen hyödyllisyydestä.

Sosiaali- ja terveysalalla lähes kaikki vastanneet olivat työllistyneet oman alansa työtehtäviin. Useimmat vastaajista koki työllistymisen tapahtuneen nopeasti valmistumisen jälkeen. Osa vastaajista oli tehnyt keikkaluontoista työtä jo opiskeluaikanaan.

”Töitä sai nopeasti, heti koulun jälkeen. Ei tarvinnut etsiä töitä pitkään. Ala on kiva, tykkään, olen viihtynyt hyvin.”

”Olen saanut suuntaa elämään, on hyvä olla ammatti. On hyvä lähteä eteenpäin.”

”En olisi saanut työtä ilman lähihoitajan koulutusta.”

”Työnsaanti helpottuu, muilla aloilla ei ole töitä niin paljon.”

”Sain helpommin työtä näin nuorena, verrattuna lukiossa oleviin kavereihin.”

”Saan toimia täysivaltaisena lähihoitajana, saan jakaa lääkkeitä, tiedän taudeista ja hoitomalleista.”

”On ollut tosi paljon, opiskeluaikana olen saanut paljon keikkatyötä. Opiskelijana pääsee hoitoalan keikoille helposti.”

Osa vastaajista mainitsi ammatillisen pätevyyden ja tietopohjan tulleen koulutuksen kautta.

”Perustieto tuli ja siitä on helpompi lähteä syventämään.”

”Saa tehdä sitä työtä, mitä haluan. Minulla on tieto ja taito työn tekemiseen.”

”Ammattitaito on tullut koulutuksesta, töissä ei pärjäisi ilman sitä.”

”Ei ole muuta ollutkaan kuin hyötyä. En voisi työskennellä ilman tutkintoa, koulu antaa paljon

tietoa.”

”Työn puolesta on ollut paljon hyvää oppia, kaikki mahdollinen on tullut koulutuksen kautta.”

”Olen saanut alustavaa tietoa sairauksista ja hoidoista ja nyt pääse työssä konkreettisesti käyttämään oppimaansa.”

”Lääkkeet ovat tuttuja, perushoidot ja muut.”

7 Koulutuksen hyödyllisyyden kokeminen rakennusalalla

Rakennusalan perustutkinto			
Riihimäki 2010			
<u>Valmistuneita 2010</u>	<u>33</u>	<u>Vastauksia</u>	<u>18</u> <u>55 %</u>
<i>Työssä</i>			3 17 %
<i>Työtön</i>			0 0 %
<i>Armeija</i>			14 78 %
<i>Opiskelu</i>			1 6 %
<i>Muu</i>			0 0 %

Taulukko 6 Sijoittumisen kokonaistilanne rakennusalalla 2010

Rakennusalan perustutkinto			
Riihimäki 2011			
<u>Valmistuneita 2010</u>	<u>31</u>	<u>Vastauksia</u>	<u>15</u> <u>48 %</u>
<i>Työssä</i>			6 60 %
<i>Työtön</i>			5 33 %
<i>Armeija</i>			0 0 %
<i>Opiskelu</i>			1 7 %
<i>Muu</i>			0 0 %

taulukko 7. Sijoittuminen kokonaistilanne rakennusalalla 2011

Rakennusalan perustutkinnossa oli valmistuneita vuonna 2010 33 opiskelijaa ja 2011 31 opiskelijaa. Heistä tavoitettiin kyselyssä 18 (55 %) ja 15 (48 %). Työssä oli 2010 valmistuneista 3 opiskelijaa (17 %) ja 2011 valmistuneista 9 (60 %). Oman alan työtehtävissä oli 2 (67 %) ja 6 (67 %). Armeijassa vastanneista vuonna 2010 valmistuneista oli 14 (78 %), vuonna 2011 valmistuneista ei ollut ketään. Työttömänä 2011 valmistuneista oli 5 (33 %) ja opiskelemissa 2010 valmistuneista 1 (6 %) ja 2011 1 (7 %).

Rakennusalan perustutkinnon, talonrakentajan ammattinimikkeen saaneet opiskelijat

vastasivat koulutuksen hyödyllisyydestä työllistymisessä seuraavasti:

”Osaan ainakin vähän rakentaa. Olen työllistynyt hyvin.”

”Rakennushommia oppi, sai perusteet omalle alalle.”

”Pääsee alan töihin ja pystyy olemaan töissä, johon on kouluttautunut.”

”Olen saanut koulutuksen ja päässyt töihin.”

”Ennen armeijaa olin vuoden alan töissä pk-seudulla. Se on konkreettinen hyöty.”

”Pääsin koulun jälkeen oman alan töihin.”

Rakennusalan perustutkinnon suorittaneet kokivat myös saaneensa hyötyä ammattitaidossa koulutuksen aikana.

”Sain kaiken perusidean tähän rakentamiseen ja työkalujen käsittelyyn. Työssä oppii enemmän.”

”Oppi ainakin tekemään jotain.”

”On antanut hyvän peruspohjan työmailla liikkumiseen ja ymmärtää asioita. Ei siellä oppinut erikoisjuttuja, mutta on auttanut paljon asioissa.”

Osalla vastaajista koki hyödyn hankalaksi selittää tai vähäiseksi.

”Vaikea sanoa, Jatko-opiskelumahdollisuus on olemassa”

”Paha sanoa. Harjoittelun aikana sai luotua suhteita.”

”Ei ole vielä ollut hyötyä.”

”HAMK:n ensimmäisen vuoden aikana ei ole ollut hyötyä.”

8 Koulutuksen hyödyllisyys liiketalouden alalla

Liiketalouden perustutkintoa järjestetään Hyria koulutus Oy:ssä Hyvinkäällä ja Riihimäellä. Valmistuneet vuosina 2010 ja 2011 sekä vastaajien lukumäärät ilmenevät taulukosta 3 (Hyvinkää 2010), taulukosta 4 (Hyvinkää 2011), taulukosta 5 (Riihimäki 2010) ja taulukosta 6 (Riihimäki 2011).

Liiketalouden perustutkinto			
Hyvinkää 2010			
<u>Valmistuneita 2010</u>	<u>60</u>	<u>Vastauksia</u>	<u>31</u> <u>52 %</u>
Työssä			19 61 %
Työtön			2 6 %
Armeija			3 10 %
Opiskelu			5 16 %
Muu			2 6 %

Taulukko 8 Sijoittumisen kokonaistilanne liiketalouden alalla Hyvinkää 2010

Liiketalouden perustutkinto			
Hyvinkää 2011			
<u>Valmistuneita 2011</u>	<u>81</u>	<u>Vastauksia</u>	<u>41</u> <u>51 %</u>
-			
Työssä			26 63 %
Työtön			3 7 %
Armeija			4 10 %
Opiskelu			6 15 %
Muu			2 5 %

Taulukko 9 Sijoittumisen kokonaistilanne liiketalouden alalla Hyvinkää 2011

Liiketalouden perustutkinto			
Riihimäki 2010			
<u>Valmistuneita 2010</u>	<u>21</u>	<u>Vastauksia</u>	<u>12</u> <u>57 %</u>
-			
Työssä			7 58 %
Työtön			2 17 %
Armeija			0 0 %
Opiskelu			1 8 %
Muu			2 17 %

Taulukko 10 Sijoittumisen kokonaistilanne liiketalouden alalla Riihimäki 2010

Liiketalouden perustutkinto				
Riihimäki 2011				
<u>Valmistuneita 2011</u>	<u>14</u>	<u>Vastauksia</u>	<u>7</u>	<u>50 %</u>
-				
<i>Työssä</i>			4	57 %
<i>Työtön</i>			0	0 %
<i>Armeija</i>			1	14 %
<i>Opiskelu</i>			1	14 %
<i>Muu</i>			1	14 %

Taulukko 11 Sijoittumisen kokonaistilanne liiketalouden alalla Riihimäki 2011

Liiketalouden perustutkinnosta valmistuneet arvioivat hyötyneensä koulutuksesta monin tavoin. Vastaukset jakautuivat pääsääntöisesti kuuteen aihealueeseen: koulutuksesta on ollut hyötyä yleisesti, vastaaja ei osannut arvioida hyötyä, hyöty näkyy työn saannissa ja jatko-opiskelumahdollisuudessa, työssäoppiminen on ollut hyödyllistä, tiedollinen hyöty sekä kokemus koulutuksen hyödyttömyydestä omalla osallaan.

Koulutuksen yleishyödyllisyydestä vastaajat vastasivat seuraavasti:

"Paljon on ollut hyötyä, atk:sta oppi paljon ja siitä on ollut hyöty työelämässä."

"Onhan siitä ollut vaikka mitä. Olen saanut koulutuksen alalle mikä kiinnostaa."

"Oppi kaikennäköistä, itsevarmuus kohosi."

"Olen ollut tyytyväinen, tämän alan töitä on kaiken eniten markkinoilla."

"Kokemusta jollakin tapaa."

"Perustiedot saanut, helpompi katsoa mitä itselle sopii."

"Tulevaisuuden kannalta varmasti on hyötyä,"

"Ymmärrän työehtosopimukset ja tiedän, mitä palkkaa pitäisi saada."

"Onhan se ollut järkevä, hyvä pohja. Siitä voisi saada ammatin."

"Tuo lopullisen uskottavuuden työnhaussa. Tukee tekemistä."

Osa vastaajista ei osannut arvioida koulutuksen hyötyä omassa elämässään:

"Ei oikeastaan vielä mitään tähän mennessä. Olen yrittänyt hakea työtä."

"En mä tiedä, oppi jotain."

"En osaa vastata."

Osalla koulutus on näkynyt työnhaussa ja työpaikan löytymisessä sekä jatko-opinnoissa.

”Sain ammatin.”

”Ainakin voi hakea paremmin oman alan töitä ja pystyy soveltamaan oppimaansa.”

”On ollut, ei tarvitse pelkää kassalla istua.”

”Palkka nousi heti valmistumisen jälkeen.”

”Edistää työn saamista.”

”Töitä on ollut tarjolla, kunhan olisi viitsinyt tehdä ja hakea.”

”Olen päässyt alan töihin.”

”Koen olleen hyötyä, tämän ikäisenä on helpompi päästä töihin kaupan alalle koulutuksen avulla. Paljon on työllistymisvaihtoehtoja.”

”Kokemusta tuli kesätöistä. Tutkintopaperi on tärkeä.”

”Pääsin uuteen koulutukseen, kun en saanut töitä. Tärkeää on, että on koulutus, jolla pääsee jatko-opiskeluun, ja kun hakee työpaikkaa, on näyttää paperi.”

”Pääsee kehittämään itseään, pääsee pidemmälle ja tutkinto avaa teitä.”

”Olen päässyt jatkamaan koulutusta ja saanut työpaikan. Liiketalouden opinnoista on ollut hyötyä, osaa katsoa verokorttia ja palkkakuittia.”

”Sain ammatin, en ole tyhjän päällä.”

”En tiedä, ehkä se, jos menee tekemään oman alan töitä, saa tel:n mukaisen palkan.”

Osa vastaajista koki, ettei koulutus ole hyödyttänyt oikein mitenkään. Vastauksista käy ilmi, että syynä on työttömyys, armeija tai tutkinnon opillinen rakenne.

”Ei ole vielä ollut mitään hyötyä, en ole ollut työsuhteessa valmistumisen jälkeen.”

”Tällä hetkellä ei ole yhtään mitään hyötyä, kun on armeijassa. Kun olin koulussa, kävin töissä.”

”Ei ole ollut mitään hyötyä, kun ei saa töitä.”

”Toistaiseksi ei juuri mitään.

”En ole ehtinyt alan töihin, muiden alojen töitä olen tehnyt.”

Ei juuri mitään, liian ympäröityä, pitäisi olla enemmän erikoistumista.”

Työssäoppiminen oli joidenkin vastaajien mielestä hyödyllistä.

”Työharjoittelujen kautta tuli käytännön oppi.”

”Asiakaspalvelussa, kaikkeen mikä liittyy työhön, työsisäoppimiset opettivat paljon.”

Ammattitaidon kehittyminen oli joillekin tärkeää ja hyödyllistä.

”Erikoistuin taloushallintoon, osaan tehdä kirjanpidon itse.”

”Sain käytännön juttuja, on ollut hyötyä.”

”Tässä vaiheessa vain Excelistä on ollut apua.”

”Onhan siitä ollut, asiakaspalvelu kehittyi.”

”On koulusta ollut paljon hyötyä, samoja asioita pyöritetään ainakin Amk:n ensimmäisenä vuonna. Parempi palkka myös työssä on.”

9 Johtopäätökset

Sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet lähihoitajat korostivat nopeaa työllistymistä valmistumisen jälkeen. Alalla on ollut jo pitkään työvoiman tarvetta, mikä on huomioitu mm. opiskelupaikkojen lisäämisellä. Sosiaali- ja terveysalalla korostuu työelämälähtöinen opiskelu; työ-
sääppimistä on opiskelujen aikaan yhteensä neljä, joista kolme suoritetaan ns. pakollisissa tutkinnonosissa ja yksi koulutuslalla eli suuntautumisvaihtoehdossa. Työelämän tarpeet sisällyttämä koulutustapa johtaa opiskelijoiden verkostoitumiseen, mahdollisuuteen tehdä jo opiskeluaikana keikkatyötä ja sitä kautta usein työllistyminen helpottuu valmistumisen jälkeen.

Rakennusalalla koulutuksen hyödyllisyyttä työllistymisen kannalta nähtiin myös hyödylliseksi. Työllistymisen mahdollisuus parani koulutuksen myötä ja oman ammattitaidon arvioinnissa koulutus nähtiin myös hyödylliseksi. Vastajat kokivat koulutuksen hyödylliseksi, kun se johti koulutukselliseen tavoitteeseen, eli työllistymiseen. Moni toi esiin työllistymisen yhteydessä myös ammattitaidon. Perustutkinnon tarkoituksena on antaa nuorelle ammatilliselle ammatilliset perusvalmiudet, ja työelämässä tulee kokemuksen myötä tarvittavat lisävalmiudet. Perustutkinnon myötä valmistuneet kokivat itsensä varmemmiksi työnhakijoiksi ja myös koulutusaika vahvistaa sitä uskoa, onko yhdeksännellä luokalla valittu ammattiala itselle sopiva ja kiinnostava.

Liiketaloudenalalla koulutuksen hyöty näyttäytyi myös työllistymisessä. Valmistuneet kokivat työllistymismahdollisuuksien parantuneen ja mahdollistavan monipuolisemman työnkuvan. Myös verotuksen ja työehtosopimusten tuntemusta vastaajista osa kuvasi; koulutus antoi valmiudet omien oikeuksien tuntemukseen ja ymmärtämiseen. Liiketaloudenala on näistä tutkituista toimialoista työnkuvaltaan ehkä laajin. Mahdollisuudet työllistymisessä ovat monipuoliset, oman intressin ja osaamisen kautta työllistyminen on mahdollista laaja-alaisesti. Valmistuneiden merkonomien työllistyminen alueellisesti on hyvää. Tähän mahdollisesti on vaikuttanut alueen palvelurakenteen muutokset, esimerkiksi Hyvinkäällä Kauppakeskus Willa on lisännyt työllisyyttä liiketalouden alalla.

Ammattitaidon vahvistuminen ja osaaminen korostui etenkin sosiaali- ja terveysalan vastaajien vastauksissa. Koulutuksen kautta koettiin saaneen käytännön osaamista, mm. lääkehoidosta hyödyllistä osaamista. Rakennusalalla tärkeäksi koettiin työhön liittyvien välineiden hallin-

ta ja toimintaympäristön hallinta. Liiketalouden alalla korostui käytännönläheisyys; tietokoneohjelmien tuntemus, asiakaspalvelutilanteiden hallinta ja yleensä tutkintotodistuksen tuoma itsevarmuus työn tekemiseen.

Sosiaali- ja terveystalalta valmistuneet toivat esiin tyytyväisyyden ja hyödyllisyyden kokemisen omissa vastauksissaan. Rakennusalalla ja liiketalouden alalla kaikki vastaajat eivät olleet kokeneet koulutuksesta varsinaista hyötyä. En tässä tutkimuksessa korosta sitä, minkä taustan omaava vastaaja vastaa tietyllä tavalla, mutta jostain vastauksista vastaajan status selviää. Usein haastatteluhetkellä työttömänä tai armeijassa ollut vastaaja kokee koulutuksen hyödyn vähäiseksi tai ei osaa arvioida koulutuksen tuomaa hyötyä. Vastauksista ilmenee esimerkiksi, ettei ole vielä kokenut koulutuksen hyödyllisyyttä. Vastauksessa sana vielä tuo esiin mahdollisen toivon hyödyllisyyden kokemisesta. Vielä en ole kokenut hyötyä, mutta uskon sen tapahtuvan. Osalla vastaajista tuli esiin pettymys työllistymisen vaikeudesta. Valmistuminen osui taloudellisen taantumisen aikaan, jolloin työttömyyttä esiintyy paljon lähes kaikilla aloilla. Yritykset ovat varovaisia rekrytoinneissaan ja ammattitaitoa ja työkokemusta korostetaan. Tällöin saattaa valtavalmistunut kohdata haasteita työllistymisessä. Osa vastaajista onkin kääntänyt haasteet positiiviseksi ja ovat lähteneet jatko-opintoihin, työhön muille kuin oman alan työtehtäviin tai hankkineet muuta lisäosaamista.

Ase- ja siviilipalvelus vähentää koulutuksen hyödyllisyyden kokemista. Palvelukseen astutaan usein puoli vuotta valmistumisen jälkeen ja palveluksessa ollaan 6-11 kuukautta. Tänä aikana on erittäin vaikeaa, ellei jopa mahdotonta ylläpitää suhteita työelämään. Vain murto-osa vastaajista kertoi aikaisemman työn jatkuvan palveluksen jälkeen. Vastaajat kertoivat, että aika valmistumisen jälkeen ja palvelukseen siirtymisen välillä hyödynnettiin; tämä väli oltiin usein työssä. Työllistyminen palveluksen jälkeen vaatii kuitenkin paljon aktiivisuutta työnhaussa, ja usein se alkaa vasta palvelusajan jälkeen.

Valitsin opinnäytetyöni teoreettisiksi näkökulmiksi opinnäytetyössäni hyvinvoinnin, kasvatuksen, sosialisointin, työttömyyden ja syrjäytymisen. Kyselylomake ei suoraan näistä asioista kysynyt. Vastausten perusteella voi analysoida näiden teorioiden ilmeneminen vastauksista.

Hyvinvoinnin perustaksi määrittyvät ihmisen perustarpeet, toimiminen, toimintakykyisyys, yhteisöllisyys ja itsensä toteuttaminen. (Valtioneuvoston tiedonanto Eduskunnalle 2007, 3; Sihvola 2004, 60-61; Sen 1992, 39-41) Vastauksista kävi ilmi tyytyväisyys työllistymiseen ja vastaajan tyytyväisyysammattilliseen osaamiseensa omalla alallaan. Työllistymisen kautta ihmisellä on mahdollisuus tyydyttää perustarpeensa toimiessaan työssä, ansaita ja kohentaa elintasoaan. Työllistymisen kautta oman ammatillinen identiteetti kohoaa, oma toimijakäsitys vahvistuu ja fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja kognitiivinen toimintakyky kehittyy. Työelämän vaikutus yhteisöllisyyteen vahvistaa ihmisen omanarvontunnetta, tunne kuulumisesta

johonkin on tärkeää kaikille. Työn kautta kokemaa arvostusta kehittää itsetuntoa ja vahvistaa persoonan ja identiteetin kasvua. Hyvinvoinnin yhdeksi tärkeäksi lähtökohdaksi määriteltiin itsensä toteuttaminen. (Sihvola 2004, 60-61) Itsensä toteuttamisesta löytyikin vastauksista muutama esimerkki:

”Olen saanut suuntaa elämään, on hyvä olla ammatti. On hyvä lähteä eteenpäin.”

”Saa tehdä sitä työtä, mitä haluan. Minulla on tieto ja taito työn tekemiseen.”

”Oppi ainakin tekemään jotain.”

”Oppi kaikennäköistä, itsevarmuus kohosi.”

”Tuo lopullisen uskottavuuden työnhaussa. Tukee tekemistä.”

”Pääsin uuteen koulutukseen, kun en saanut töitä. Tärkeää on, että on koulutus, jolla pääsee jatko-opiskeluun, ja kun hakee työpaikkaa, on näyttää paperi.”

”Pääsee kehittämään itseään, pääsee pidemmälle ja tutkinto avaa teitä.”

Tutkintotodistuksen saaminen koettiin tärkeäksi. Tutkinnon suorittamisen kautta valmistuneet kokivat itsetuntonsa kohenneen, oman vaikuttavuutensa parantuneen ja toimintavalmiuksiensa kehittyneen. Toimintavalmius korostui vastauksissa, joissa sanottiin työllistyvyyden helpottuvan tutkintotodistuksen kautta. Toimintavalmius tuli esiin myös koulutuksen sisällön hyödyllisyyden ilmaisuissa; opittu asia koettiin tärkeäksi ja hyödylliseksi yleisestikin.

Ammatillisen perustutkinnon suorittaminen tulee yhteiskunnallisesti myös kasvatuksen ja sosialisoinnin tavoitetta. Koulutuksen kautta ihminen saavuttaa mahdollisuuden olla yhteiskunnallisesti toimintakykyinen. Tämä tarkoittaa sitä, että ihminen osaltaan toimii yhteiskunnan tavoitteiden ja velvoitteiden puolesta, käytännössä lisää oman kortensa kekoon. Koulutuksen tärkeänä tehtävänä on sivistyksen lisääminen. Sivistystason lisääminen myötä ihmisestä tulee itsenäinen toimija, subjekti, joka pystyy päätöksentekoon ja valintoihin. Ammatillinen kehittyminen ja kasvu voidaan nähdä subjektiivisena identiteetin kehittymisenä. (Siljander 2005, 24-29)

Koulutuksen yhtenä tärkeimpänä tehtävänä on ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Koulutuksen ydintehtävänä on tukea terveyttä ja tasapainoista kasvua. Peruskoulun jälkeisessä koulutuksessa, ammatillisessa koulutuksessa ja lukiossa pääpaino on koulutusmotivaation ylläpitämisessä. Koulutus tulisi nähdä keinona omaan elämään ja elintason vaikuttamiseen; oman itsensä kehittämisenä ja oman arvontunteen vahvistajana. (Siljander 2005, 28)

Koulutuksella pystytään ehkäisemään syrjäytymistä. Koulutuksen kautta on mahdollisuus saavuttaa itselleen toivottu toimintaympäristö; paikka, jossa on mahdollisuus toteuttaa itseään. Vastausten perusteella voi vetää johtopäätöksen. Koulutus ei automaattisesti johda

työllistymiseen, mutta vastaajilla oli vahva usko koulutuksen tuomiin mahdollisuuksiin työllistymisessä ja koulutuksen hyödyllisyyden kokemisessa. Koulutus koettiin tärkeäksi, jopa välttämättömäksi tekijäksi elämässä. Vastaajat toivat esiin, että ilman koulutusta elämässä olisi enemmän haasteita.

Puhelinhaastatteluin tuotettu kyselytutkimus on mielestäni hyvä keino saavuttaa nuoria vastaajia. Sähköpostitse tai kirjeitse lähetettynä vastausprosentti ei mahdollisesti olisi noussut näin korkeaksi. Puhelimitse tuotettu kysely tavoittaa vastaajan hyvin, sillä puhelimeen vastataan yleensä tilanteessa, jossa on mahdollista puhua. Puhelimen käyttö materiaalin keruussa koetaan yksilöllisemmäksi; minulle soitetaan, minun vastauksillani on merkitystä.

Kyselytutkimus tuotti paljon materiaalia Hyrian strategiatyölle. Tutkimuksessa tavoitetut vastaajat antoivat myös tärkeää informaatiota koulutuksen kehittämiseksi ja laadun varmistamiseksi. Vastauksissa käy ilmi nuorten arvomaailma; koulutuksen ja työllistymisen tärkeyden korostaminen, itsetunnon, toimintavalmiuden ja subjektiivisen identiteetin vahvistuminen. Kyselytutkimuksen perusteella valittujen koulutusalojen perusteella voi sanoa, että valmistuneet ovat pääsääntöisesti olleet tyytyväisiä koulutukseensa ja sen kautta saamiinsa valmiuksiin. Tästä voi tehdä johtopäätöksen, että koulutuksella on onnistuttu hyvinvointi-, kasvatusta-, sosiaalisuus- ja työllistymistehtävissä sekä syrjäytymisen ehkäisyssä.

10 Pohdinta

Ammatillinen koulutus on lisännyt vetovoimaisuuttaan 1990-luvulta lähtien. Yhtenä tekijänä on varmasti ollut jatko-opintokelpoisuuden laajeneminen koskemaan myös toisen asteen tutkintoja lukion lisäksi. Yhtenä tekijänä on myös vapaa-ajan merkityksen kasvu. Vapaa-ajan merkityksen kasvu johtaa myös rahantarpeen lisääntymiseen. Jotta vapaa-aika olisi toiveiden mukaista, tulisi olla rahavarantoja vapaa-ajan vietteiden rahoittamiseksi. Lyhyt opiskeluaika ja nopea työllistyminen koetaan hyväksi vaihtoehdoksi itsensä toteuttamisessa. Ammatillisen koulutuksen koulutuksellisen sisällön käytännönläheisyys mahdollistaa nuoren valmistuneen työllistymisen ammattilaisena omalle koulutuslalleen ja koulutuksen hyöty on nähtävissä myös palkan määräytymisessä.

Oman ammatillisuuden kehittyminen ja oman työn arvostaminen vahvistuu työllistymisen myötä. Tämä on nähtävissä sijoittumiskyselyn vastauksissa, joissa kuvataan mm. kuinka paljon helpompaa on työllistyä omalle tai muun alan työtehtäviin, kun on perustutkinto suoritettu. Myös palkan määräytymisestä oli vastauksissa muutamia mainintoja. Nuoret ovat hyvin val-

veutuneita palkan määräytymisessä; oman alan työehtosopimukset ovat luettu ja tietoa jaetaan nuorten omissa verkostoissa esim. sosiaalisessa mediassa.

Julkisuudessa puhutaan paljon nuorten sitoutumisesta työelämään. Mediassa ruoditaan nuorten heikkoja työelämä- ja ammattitaitoja sekä johtamisen haasteita. Tutkimuksessa käy hyvin ilmi nuorten arvomaailma. Työ koetaan arvokkaaksi ja tärkeäksi elämän osaksi. Oma koulutuksen ja työharjoitteluiden kautta tullut osaaminen koetaan tärkeäksi, työllistymisen mahdollistavaksi tekijäksi, sillä ilman tutkintotodistusta usea kokee, että työllistyminen olisi vaikeaa. Koulutuksen ja harjoitteluiden kautta tullut työelämäverkosto koetaan tärkeäksi ja välttämättömäksi keinoksi päästä osaksi työelämää.

Yhteiskunnan kannalta katsotaan tärkeäksi kouluttaa kaikki vähintään toisen asteen tutkintoon. On tehty tukitoimia, jolla pyritään estämään nuoren putoaminen peruskoulun jälkeen. Erilaisia keinoja on mm. korotettu koulutuskorvaus peruskoulun päättäneille ja Nuorten aikuisten osaamisohjelma. Korotettu koulutuskorvaus keskittyy oppisopimukseen; jossa nuori opiskelee oppisopimuksella perustutkinnon ja samanaikaisesti työskentelee alan työtehtävissä työpaikalla. Nuorten aikuisten osaamisohjelma keskittyy 20-29 vuotiaisiin, peruskoulun varassa oleviin nuoriin aikuisiin. (OKM 2014) Aluksi NAO-ohjelman kautta pystyi kouluttautumaan ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin, mutta vuoden 2014 alusta NAO-ohjelma laajeni myös perustutkintoihin. AT:t ja EAT:t edellyttävät työkokemusta, jota vain harvalla nuorella kyseiseltä alalta löytyy. Siksi NAO-ohjelman onnistuminen alkuperäisellä suunnitelmalla oli haastavaa.

Koulutusalanvalinta on tärkeää ja oman haasteensa siihen tuo valinnan tekoaika. Yhdeksäsluokkalainen hakee kevään yhteishaussa opiskelupaikkaa ja alanvalinnassa tulee pohtia omia mahdollisuuksiaan opiskelupaikan saannissa, omia vahvuuksiaan eri aloilla sekä valitun alan työllistämisodotuksia valmistumisen jälkeen. Koulutuspaikan valintaa ennen peruskouluissa järjestetään infotilaisuuksia eri koulutusmahdollisuuksista, Hyvinkään ja Riihimäen alueella on ns. KCLICK-messut, joissa eri koulutusorganisaatiot esittelevät omaa koulutustarjontaansa sekä opinto-ohjaajan yksilöllinen ohjaustyö oppilaiden kanssa.

Koko ikäluokan kouluttaminen on siis yhteiskunnan pääasiallinen tehtävä koulutuspoliittisesti. (OKM 2014, 31) Tässä tavoitteessa on mielestäni onnistuttu hyvin. Lähes 99 % peruskoulun päättäneistä hakeutuu peruskoulun jälkeen ammatilliseen tai lukiokoulutukseen vuonna 2012. (Tilastokeskus, 2014.) Ammatillinen koulutus nähdään hyvänä vaihtoehtona työllistymiseen ja ammattitaidon kehittymiseen. Koulutususkoksi sanotaan sitä, että on vahva usko, että koulutuksen kautta saavuttaa ne tavoitteet, työllistyminen, ammattitaito ja ammattidentiteetti, joita koulutuksen kautta voi saavuttaa. (Silvennoinen 2002, 138-140.) Saavutukseksi nähdään ammatillinen osaaminen, ammattitaito, työelämätaito ja verkostoituminen.

Kyselyni tuo hyvin esiin valmistuneiden koulutususkon. Usea valmistunut on työelämässä tai on ollut työelämässä koulutuksensa kautta. Valmistuneet, joilla työllistymisessä on ollut haasteita, ovat toiveikkaita työllistymisen suhteen valmistumisensa jälkeen. Tutkintotodistus siis koetaan tärkeäksi, vaikka välillä oma osaaminen ja omat valmiudet työelämään siirtymisessä mietityttääkin.

Nuorten työelämätaidot herättävät paljon keskustelua. Tämä uusi sukupolvi, joka on siirtymässä ja on jo siirtynyt työelämään haastavat työnjohtajuuden uudelle tasolle. Nuori työntekijä kokee työn tärkeänä, mutta ei ainoaksi tekijäksi omassa hyvinvoinnissaan. Vapaa-aika, ystävät ja muut sosiaaliset verkostot ovat tärkeällä sijalla. Nuoret kokevat työn tärkeänä, mutta omilla ehdoillaan. Se nähdään väyläksi parempaan elintasoon, parempaan vapaa-aikaan. Tämä voi muodostaa ristiriitoja työelämässä, jossa vanhempien sukupolvien näkemykset työelämästä on erilainen kuin nuorilla. Tästä kumpuaa kysymys: mitä me arvotamme, mikä on tärkeää?

Itse kuulun ns. vanhempaan sukupolveen, jolla työ on ollut ja on elämän ja omanarvontunteen itseisarvo. Työ on määrittänyt ihmistä ja ihmisen arvoa, ilman työtä ihminen ajelehtii ja on syrjäytymisuhan alla. Nuori ei koe työttömyyttä samoin. Työttömyys on vain ajanjakso elämässä, ei omanarvontunnetta välttämättä vähentävä tekijä. Työttömyys voi olla myös valinta; elämässä on jotain tärkeämpää kuin työnteko. Ohjaavana opettajana kohtasin tällaisia nuoria. Heille oli tärkeää työssä rahan ansaitseminen jotakin tavoitetta ajatellen. Esimerkiksi yksi nuori sanoin olevansa työssä pari kolme kuukautta ja sen jälkeen lähtee skeittaamaan Barcelonaan. Pohdin tätä keskustelua usein jälkikäteen. Ohjaavana opettajana jouduin esittämään kysymyksen; onko järkevää katkaista työuraa harrastuksen vuoksi, ihmisenä minulla vahvistui tunne ja toive; jos olisin itse nuori, tekisin aivan samoin. 20 vuotta sitten vastavalmistuneena oli 1990-luvun syvä lama. Tuolloin ei ollut mahdollista unelmoita vastaavasta. Töihin oli mentävä, jos yleensäkin halusi töitä tehdä. Kaikkeen työhön oli tartuttava ja kaikesta työstä oli kiinni pidettävä. Ei silloin edes ajatellut omia unelmia, ajatus oli vain siinä, mistä saisi työtä. Olen työssäni useasti pohtinut mitä syrjäytyminen tarkoittaa.

Toimiessani työvoimapolitiittisen koulutuksen ohjaavana opettajana olen nähnyt ihmisiä ja kuullut heidän tarinoitaan. Niistä paljastuu usein yllättäviäkin asioita. Yleistäen voisin sanoa, että nyky-nuorilla on varsin konservatiiviset arvot. Koulu on koettu tärkeäksi tekijäksi elintason nostamisessa ja työllistymisessä. Työ on itseisarvo, jota tavoitellaan monin tavoin. Osa nuorista hakee ensisijaisesti pysyvää työtä, osalla tavoitteet kulkevat lyhyin askelin. Nuorille on tärkeää kuulua jonnekin, olla osa jotain kokonaisuutta; tavoite ei välttämättä sisällä ajatusta ”yhteiseen kekkoon”, vaan tavoite on itsekkäämpi.

Kyselytutkimus ei valitettavasti käsittele työtä tästä näkökulmasta. Siinä ei kysytty työhön

sitoutumisesta, toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen tärkeydestä tai vapaa-ajan merkityksestä. Näitä tutkimuksia on tehty ja tehdään varmasti vielä tulevaisuudessa eri tahoilla. Suhtautuvatko nykynuoret järkevämmin työelämään, kuin me vanhemmat sukupolvien edustajat? Pitäisikö meidänkin suhtautua vakavammin ennemmin vapaa-aikaan ja sen tuomaan hyvinvointiin työelämän sijaan? Kysymys on vaikea, sillä nykyhallituksen suunnitelmat työurien pidentämisestä ja nuorten nopeammasta työelämään siirtymisestä tehdään kokoajan uusia suunnitelmia, jotta yhteiskunnallinen tilanne paranisi ja hyvinvointivaltion mallia voitaisiin jatkaa Suomessa. Aika tulee näyttämään, mihin suuntaan olemme menossa.

Sosiaali- ja terveysalalla on vuoden 2010 jälkeen ollut paljon työvoiman tarvetta, melkein voi puhua työvoimapulasta. On arvioitu, että alalta tulee poistumaan työväestöä eläköitymisen vuoksi enemmän kuin alalle koulutetaan. Myös alan julkishallinnollinen painotus ja yhteiskunnallisen ikärakenteen muutokset aiheuttavat lisäävästi alan työvoiman kysyntää.

Uusi ns. SORA -laki tuli voimaan 1.1.2012. Laki koskee opiskelijaksi ottamisen esteitä, opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista sekä päihdetaustaa ja kurinpitoa. Sen tavoitteena on parantaa turvallisuutta koulutuksessa ja sen jälkeisessä työelämässä. Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin tai työssä oppimiseen. Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijaksi pyrkiville tietoa siitä, millaista terveydentilaa koskevia vaatimuksia ja muita edellytyksiä opintoihin liittyy. SORA-lain piirissä ovat sekä sosiaali- ja terveys- ja rakennusala.

Rakennusala on perinteisesti erittäin suhdanneriippuvainen ala. Yhteiskunnallisen tilanteen taloudelliset vaihtelut vaikuttavat etenkin uudisrakentamiseen, mutta myös saneerauksiin. Tarvetta ammattitaitoiselle työväestölle on, mutta lisääntynyt ulkomaisen työvoiman määrä vaikuttaa alan kotimaiseen työllistyvyyteen. Toisaalta alalle tulleiden yrittäjiksi ryhtyvien määrä on uskoakseni varsin suuri ja osa valmistuneista on perheyrittäjien jälkeläisiä, joiden aikomuksena on jatkaa perheyrittäjien liiketoimintaa. Rakennusalalle hakeutuvat kokevat rakennusalan itselleen mielekkääksi ja ovat luottavaisia tulevaisuutensa suhteen.

Liiketalouden ala on välillisesti suhdanteiden armoilla. Liiketalouden ala on työllistäjänä monipuolinen, merkonomi voi työskennellä kaupan, talous- hallinnon ja markkinoinnin puolella. Kaupan alan on Suomen suurin työllistäjä, mutta alan specialiteettina on ns. pätkätyöt. Ne ilmenevät mm. osa-aikatyönä tai ilta- ja viikonlopputyönä ja usein työn tekijänä on opiskelija, ammattilaisen sijaan. Taloushallinnonpuoli on suhdanteiden suhteen ehkä vähiten haavoittuvainen, varsinkin jos taantuma ei uhkaa pienyrittäjiä. Markkinoinnin puolen merkonomi on erinomaisessa työmarkkinatilanteessa, kun hänellä on hyvä

ammattitaito ja halu kehittää ammatillista taitoaan ja osaamistaan

Toteutin sijoittumiskyselyn toimiessani Paikantaja-projektin (ESR) ohjaavana opettajana. Työssäni raportoin sijoittumiskyselyä monin eri tavoin johtoryhmälle ja oppilaitoksen henkilökunnalle. Raporteissani en syvemmin pohtinut sisältöä suhteessa eri teorioihin, mm. hyvinvointiin, kasvatus- ja sosiaalisatiotehtävään tai syrjäytymiseen. Oppilaitoksen kannalta oli tärkeintä saada tietoa sijoittumisesta, työllistyttiinkö oman tai muun alan työtehtäviin ja mikä osa valmistuneista sijoittui jatko-opintoihin. Koulutuksen vaikuttavuus työelämään tai opiskeluihin oli lähtökohtana näille intresseille. Sijoittumiskysely koetaan Hyriassa myös jatkossa tärkeänä. Suunnitelmissa on sijoittumiskyselyn toteuttaminen jatkossa sähköisesti. On mielenkiintoista nähdä, saavutetaanko samanlainen vastausprosentti myös sähköisesti toteutulla kyselytavalla.

Sijoittumiskysely tuotti paljon kysymyksiä, joita olisi ollut mielenkiintoista tutkia. Materiaali on nyt arkistoituna Hyrian arkistossa ja olisi hyvä, jos joku muukin tutkia lähtisi tutkimaan aineistoa jostakin näkökulmasta.

Omassa opinnäytetyössäni halusin pohtia asiaa syvemmin. Toin esille edm. teorian lähtökohtana pohdinnalleni. Lähdin tutkimuksessani katsomaan pintaa syvemmälle, mitä merkityssisältöjä vastauksiin sisältyi. Mitä vastauksista voi tulkita ja mitä oppia?

Kokonaisprosessi sijoittumiskyselyn tekemisestä, aineiston keruusta analysointiin ja auki kirjoittamiseen on mennyt paljon aikaa. Itse kyselyhaastatteluiden tekeminen vei aikaa useita viikkoja työajastani. Opinnäytetyötäni olen tehnyt osin töissä, pääosin vapaa-ajalla. Materiaalin keruu oli erittäin kuormittavaa, koska tein sen muiden töiden ohella usein ilta-aikaan. Yhden kyselyn tekemiseen ei kulunut paljoa aikaa, noin viisi minuuttia, mutta joskus kului aikaa enemmänkin. Tällöin valmistunut halusi avata tilannettaan ja kokemuksiaan laajemmin. Vaikka kyselyn tekeminen oli kuormittavaa, koin sen kuitenkin mielekkäänä ja tärkeänä työtehtävänä.

Aloitin opinnäytetyöni suunnittelun jo opintojeni alussa. Alkuun suunnitelma pyöri vain omista ajatuksissani, paperille en saanut oikein mitään. Vähitellen mielessäni alkoi vahvistua ajatus viitekehystä ja aiheen rajaamisesta. Kuitenkin vasta keväällä 2013 päädyin lopulliseen aiheeseen, koulutuksen hyödyllisyyden kokemiseen. Aineistosta olisi kummunnut paljon erilaisia, hyödyllisiäkin aiheita, mutta valitsin valmistuneiden hyödyllisyyden kokemuksen. Se on aihe, joka on ajankohtainen, varsin yleispätevää ja tärkeää alueellisestikin. Opinnäytetyöni tutkimusluvassa mainittu julkaisukielto poistettiin, koska opinnäytetyöni sisältö katsottiin osaksi Paikantaja-projektin tuotoksia.

Opinnäytetyön tekeminen on kohdallani viivästynyt. Koin työtä tehdessäni välillä ajanpuutetta, välillä motivaatio oli hukassa. Aihe sinänsä oli kiinnostava, sillä työni koulutuksen hyödyntäminen työllistymisessä oli yksi työni tärkeimpiä tekijöitä. Jouduin tutkijana haasteiden eteen; työni edellytti kyselytutkimuksen laajempaa, mutta pinnallisempaa käsittelyä, opinnäytetyöni suppeampaa, mutta syvempää pohdiskelua. Koin useasti, että sijoittumiskyselyn asiat pyörivät kokoajan päässäni, asia on minulle niin tuttua ja toisaalta sitä oli erittäin vaikeaa avata. Tämä toi haasteen myös opinnäytetyötä kirjoittaessa; olen useasti joutunut palaamaan käsittelemiini asioihin uudestaan, koska olen kirjoittanut ne ns. ulkokultaisesti olettaen, että lukijalla on kyky nähdä ajatukseni ja aikomukseni. Tätä ilmiötä on varmasti edelleen nähtävissä opinnäytetyössäni, mutta tässä kirjoittamisen vaiheessa kohdallani on ns. sokeus. Ei näe asioita lukijan kannalta, koska itse on sukeltanut sisällössä jo niin syvälle.

Olen suorittanut oman koulutuspolkuni aikana monia tutkintoja ja tämä on jo toinen sijoittumiskyselyyn perustuva opinnäytetyöni. Viitekehyksissä on toki eroa, mutta sisällössä ei niinkään. Molemmissa opinnäytetöissäni en päässyt kyselylomaketta itse tekemään, toisessa en päässyt edes materiaalia keräämään. Koen edistyneeni tutkijana. Jos aiemmassa opinnäytetyössäni sain tukea viitekehyksen rajaamisessa, olen tässä työssäni sen tehnyt omin ehdoin. Myös teoreettisen lähtökohdan valinnassa koen ajan, kokemuksen ja oppimisen näkyvän. Pystyn lähestymään tutkimusongelmaa laajemmin ja analysointikykyäni on ammattitaitoisempaa.

Oppimisprosessina tämän opinnäytetyön tekeminen on ollut tärkeä. Lähtökohtaisesti näin laajan työn materiaalin keruu ja toisaalta analysointi tuntui haastavalta. Prosessin viivästyminen aiheutti paljon painetta ja nyt, kirjoittaessani viimeisiä sanoja, voin sanoa ”tämä on valmis”.

Lähteet

- Alkula, T., Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. 1994. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Juva. WSOY
- Anttila A. & Suoranta A. 2001. Ammattia oppimassa. Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere. Vastapaino
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Keuruu. Tammi.
- Iisalo, T. 1999. Kouluopetuksen vaiheita, keskiajan katedraalikoulusta nykyisiin kouluihin. Keuruu. Kustannusosakeyhtiö Otava. 1.-4. painos.
- Jyrkämä, J. 1986. Nuoret sivuraiteelle? Nuorisosta, syrjäytymisestä, yhteiskunnasta. Teoksessa: Mikkola A. (toim.) Suomalaista nuorisotutkimusta. Tutkijoiden puheenvuoroja. Kansalaiskasvatuksen keskus Ry. Nuorisopoliittinen kirjasto ja tietopalvelu. Tutkimuksia ja selvityksiä 1/86
- Metsämuuronen, J. 2002a. Tilastollisen kuvauksen perusteet. 2. uudistettu painos. Sri Lanka: Sridevi Printers.
- Metsämuuronen, J. 2002b. Mittarin rakentaminen ja testiteorian perusteet. 2. painos. Sri Lanka: Sridevi Printers
- Paju, P. & Vehviläinen, J. 2001. Valtavirran tuolla puolen. Nuorten yhteiskuntaan kiinnittymisen kitkat 1990-luvulla. Nuorisotutkimusseura & Sitra, Nuorisotutkimusseuran/ Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 18.
- Salonen, T. 1997. Kasvatustieteen luonteesta ja mahdollisuuksista. Teoksessa Siljander, P. (toim.) Kasvatus ja sosialisatio. Tampere. Gaudeamus. 166-179.
- Sen, A. 1992. Inequality Reexamined. New York: Russel Sage.
- Sihvola, J. 2004. Maailmankansalaisen etiikka. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Siljander, P. Systemaattinen johdatus kasvatustieteisiin. 2005. Keuruu. Kustannusosakeyhtiö Otava. 2. painos.

Sähköiset lähteet

- Björklund, L. & Sarlio-Siintola, S. M. 2010. Inhimilliset toimintavalmiudet suomalaisessa hyvinvointipolitiikassa. Teoksessa Hiilamo, H & Saari, J. (toim.) Hyvinvoinnin uusi politiikka. Johdatus sosiaalisiin mahdollisuuksiin. DIAK julkaisusarja A. s. 37-69, viitattu 25.5.2011. www.diak.fi/tyoelama/Julkaisut/.../A_27_ISBN9789524930932.pdf
- ESR-projektihakemus. 2010. Hämeen ELY-keskus
- Etelä-Suomen lääninhallitus.2009. Nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi tehdyt toimenpiteet. viitattu 25.5.2011. <http://www.intermin.fi/lh/etela/arvio/home.nsf/latest>
- Hämäläinen, U. 2012. Tutkimus nuorten työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä. Palkansaajien tutkimuslaitos. . viitattu 5.10.2013. <http://www.labour.fi/tutkimusjulkaisut/tutkimus/tutkimus83.pdf>
- Lähdenmaa, J. 2010. Nuoret työttömät ja taistelu toimijuudesta. Artikkeliteoksessa Työpoliittinen aikakauskirja 4/210. 13 s. Viitattu 30.4.2014 <http://www.tem.fi/files/28609/Lahteenmaa.pdf>,
- Lämsä, A 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa. Kasvatustieteiden tiedekunta, Kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö, Oulun yliopisto. viitattu 12.2.2013. <http://herkules.oulu.fi/isbn9789514290213/>.
- Lämsä, A. 1998. Syrjäytyminen Oulussa. Hyvinvointipuutteet oululaisen syrjäytymisen kuvaajina. Oulun kaupunki Sarja A133.269s. Viitattu 30.4.2014. <http://herkules.oulu.fi/isbn9789514290213/isbn9789514290213.pdf>
- Myrskylä, Pauli. 2012. Hukassa keitä ovat syrjäytyneet nuoret? 2012. EVA:n analyysi.20s. Viitattu 29.4.2014. <http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>.
- Ohtonen, Jukka.2009. Nuorten syrjäytymisen taloudellinen mallinnus. Sosiaalikehitys Oy.21s. Viitattu 29.4.2014. http://www.sosiaalikehitys.com/uploads/Nuorten_syrjaytyminen_taloudellinen_mallinnus.pdf
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2013. Erityisavustuksen myöntäminen. Asiakirja OKM/120/522/2012.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014. Koulutuspolitiikka. Kehittämishankkeet. Viitattu 14.5.2014. <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/osaamisohjelma/index.html>.
- Osku Ry, Suomen Opiskelija-allianssi Osku Ry tutkimuksia. Viitattu 1.3.2014. http://osku.info/wp-content/uploads/2013/12/AMIS2013_netti.pdf.
- Rouvinen-Wilenius P. & Leino S.2010. Terveiden edistäminen ja sosiaalisten mahdollisuuksien politiikka. Teoksessa Hiilamo Heikki & Saari Juho (toim.) Hyvinvoinnin uusi politiikka - Johdatus sosiaalisiin mahdollisuuksiin. Tampere: Diak. 37-69.Viitattu 1.5.2014. www.diak.fi/tyoelama/Julkaisut/.../A_27_ISBN9789524930932.pdf.

Suurpää, L.2009. Nuoria koskeva syrjäytymistieto. Avauksia tietämisen politiikkaan. Nuorisotutkimusverkosto verkkojulkaisuja 27. Nuorisotutkimusseura.5-17.viitattu 1.5.2014.
www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/syrjaytymistieto.pdf.

Tilastokeskus. 2014. Koulutukseen hakeutuminen. Viitattu 29.4.2014.
http://www.stat.fi/til/khak/2012/02/khak_2012_02_2014-04-29_tie_001_fi.html

Työ- ja Elinkeinoministeriö. 2011. Tiedotteet: Sinnemäki tuoreista työttömyyslukuista: yleinen työllisyystilanne paranee hyvää vauhtia. Viitattu 25.5.2011.
http://www.tem.fi/?89506_m=102363&s=2467.

Valtioneuvoston tiedonanto Eduskunnalle 19.4.2007 nimitetyn pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmasta. ”Vastuullinen, välittävä ja kannustava Suomi” (VN1,3). viitattu 1.5.2014. <http://www.aka.fi/Tiedostot/Strategiat/hallitusohjelma2007.pdf>.

Valtiontalouden tarkastusvirasto. 2007. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Toimintatarkastuskertomus 146:2007. Viitattu 1.5.2014.
http://www.vtv.fi/files/113/1462007_Nuorten_syrjaytymisen_ehkaisy_NETTI.pdf.

Valtiovarainministeriö. 2010. Nuoret työmarkkinoilla. Valtiovarainministeriön julkaisuja 8. Viitattu 1.5.2014.
http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/08_muut_julkaisut/20100224Nuoret/Nuoret_tyoemarkkinoilla.pdf.

Muut lähteet:

Huomenta Suomi. Televisio-ohjelma. Haastattelu 28.2.2013, viitattu 28.2.2013.

Taulukot

Taulukko 1: Tutkimuksen perusjoukko

Taulukko 2: Sijoittumiskysely, kokonaissijoittuminen vuonna 2010 valmistuneista

Taulukko 3: Sijoittumiskysely, kokonaissijoittuminen vuonna 2011 valmistuneista

Taulukko 4: Sijoittumiskysely, kokonaissijoittuminen vuonna 2010 valmistuneista sosiaali- ja terveysalalla

Taulukko 5: Sijoittumiskysely, kokonaissijoittuminen vuonna 2011 valmistuneista sosiaali- ja terveysalalla

Taulukko 6: Sijoittumiskysely, kokonaissijoittuminen vuonna 2010 valmistuneista rakennus-
alalla

Taulukko 7: Sijoittumiskysely, kokonaissijoittuminen vuonna 2011 valmistuneista rakennus-
alalla

Taulukko 8: Sijoittumiskysely, kokonaissijoittuminen vuonna 2010 valmistuneista liiketalouden
alalla Hyvinkää

Taulukko 9: Sijoittumiskysely, kokonaissijoittuminen vuonna 2010 valmistuneista liiketalouden
alalla Riihimäki

Taulukko 10: Sijoittumiskysely, kokonaissijoittuminen vuonna 2011 valmistuneista liiketalou-
den alalla Hyvinkää

Taulukko 11: Sijoittumiskysely, kokonaissijoittuminen vuonna 2001 valmistuneista liiketalou-
den alalla Riihimäki

Liitteet

Liite 1. Sijoittumiskysely, kyselylomake	48
Liite 2. Tutkimuslupa.....	52

Liite 1. Paikantaja-projekti sijoittumiskysely: Kyselylomake

Hyria ●●●●●

Paikantaja-projekti edistää ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden alle 25-vuotiaiden työllistymistä. Projektia rahoittavat Euroopan sosiaalirahasto / Hämeen ELY-keskus sekä Riihimäen, Hyvinkään ja Hausjärven kunnat.

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Sijoittumiskysely Hyriasta keväällä 2010 valmistuneille

Opiskelija _____

Ryhmä _____

Kotikunta _____

Soittoyritykset _____

Hei, täällä on n.n Hyria koulutuksesta Riihimäeltä. Olet valmistunut Hyriasta (xx ammattiin) keväällä 2010. Teemme kyselyä, miten xx koulutusohjelmassa opiskelleet ovat sijoittuneet valmistumisen jälkeen.

Voinko kysyä sinulta muutaman kysymyksen. Kysely kestää noin viisi minuuttia ja kaikkien kyselyyn vastanneiden kesken arvotaan autonavigaattori.

MIKSI KYSYTÄÄN? Hyria haluaa seurata omien opiskelijoiden tilannetta/menestymistä myös valmistumisen jälkeen ja samalla kerätä tietoa/palautetta siitä onko opiskelu vastannut odotuksia.

Et → Ok, voinko soittaa paremmalla ajalla uudestaan?

Et → Ok, kiitos ja hauskaa päivänjatkoa!

Kyllä →

Mikä on tilanteesi nyt?

Oletko

Oman alan töissä ___ Muissa töissä ___ Työttömänä työnhakijana ___ Opiskelemassa ___

Muualla, missä? _____

Jos töissä:

Missä olet töissä? _____

Mikä on sinun ammattinimikkeesi? _____

Miten sait paikan? _____

Millainen työsuhde sinulla on?

Määräaikainen? Vakituinen? _____

Mitä hyötyä ammattikoulutuksesta on ollut?

Onko jotain, mitä koulutuksessa pitäisi kehittää?

KIITOS VASTAUKSISTA JA HAUSKAA PÄIVÄNJATKOA!

Jos opiskelemassa:

Missä opiskelet? _____

Mitä opiskelet? _____

Johdantotekstiä tähän

Mitä hyötyä ammattikoulutuksesta on ollut?

Onko jotain, mitä koulutuksessa pitäisi kehittää?

KIITOS VASTAUKSISTA JA HAUSKAA PÄIVÄNJATKOA!

Jos suorittamassa asepalvelusta tai siviilipalvelusta:

Koska palvelusaikasi loppuu? _____

Onko sinulla jo tiedossa, mitä teet asepalveluksen/siviilipalveluksen jälkeen?

Kyllä → kysytään työ- tai opiskelukysymykset

Ei → Kerrotaan paikantaja-koulutuksesta

Jos tarvitset apua työnhaussa, niin Hyriassa on alkanut nyt syksyllä Paikantaja-projekti, jonka tavoitteena on auttaa ammatillisen tutkinnon suorittaneita työnhaussa. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että voit osallistua Paikantaja-koulutukseen, jonne haetaan TE-toimiston kautta.

Riihimäelle alkaa nyt syksyllä yksi ryhmä ja keväällä alkaa ryhmät sekä Riihimäellä että Hyvinkäällä. Jos saat nyt jotain työttömyysetuutta, saat sitä myös koulutuksen ajalta. Työvoimakoulutuksen aikana saat myös ylläpitokorvausta 9e/päivä. Jos tämänkaltainen koulutus kiinnostaa, niin lisätietoa saat Hyrian Internet-sivuilta sekä mol.fi –osoitteesta.

Sitten haluaisin kysyä vielä kaksi kysymystä käymästäsi koulutuksesta →

Mitä hyötyä ammattikoulutuksesta on ollut?

Onko jotain, mitä koulutuksessa pitäisi kehittää?

KIITOS VASTAUKSISTA JA HAUSKAA PÄIVÄNJATKOA!

Jos työttömänä työnhakijana:

Sitten haluaisin kysyä kaksi kysymystä käymästäsi koulutuksesta→

Mitä hyötyä ammattikoulutuksesta on ollut?

Onko jotain, mitä koulutuksessa pitäisi kehittää?

Jos muuten tarvitset apua työnhaussa, niin Hyriassa on alkanut nyt syksyllä Paikantaja-projekti, jonka tavoitteena on auttaa ammatillisen tutkinnon suorittaneita työnhaussa. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että voit osallistua Paikantaja-koulutukseen, jonne haetaan TE-toimiston kautta.

Riihimäelle alkaa nyt syksyllä yksi ryhmä ja keväällä alkaa ryhmät sekä Riihimäellä että Hyvinkäällä. Jos saat nyt jotain työttömyysetuutta, saat sitä myös koulutuksen ajalta. Työvoimakoulutuksen aikana saat myös ylläpitokorvausta 9e/päivä. Jos tämänkaltainen koulutus kiinnostaa, niin lisätietoa saat Hyrian Internet-sivuilta sekä mol.fi –osoitteesta.

KIITOS VASTAUKSISTA JA HAUSKAA PÄIVÄNJATKOA!

Jos työharjoittelussa:

Mihin saakka sinun työharjoittelu kestää? _____

Jos sinulla ei jostain syystä ole työpaikkaa heti harjoittelun jälkeen, niin ...*kerrotaan paikantaja-*
koulutuksesta

Johdantotekstiä tähän

Mitä hyötyä ammattikoulutuksesta on ollut?

Onko jotain, mitä koulutuksessa pitäisi kehittää?

KIITOS VASTAUKSISTA JA HAUSKAA PÄIVÄNJATKOA!

Liite 2: Tutkimuslupa

Hyria ●●●●●

1 (2)

30.9.2013

Tutkimuslupa

Nimi: Terhi Puukka
 Tehtävä/nimike: Paikantaja-projekti, ohjaava opettaja
 Oppiarvo: Ennaltaehkäisen terveydenhuoltotyön kehittäminen ja johtaminen, YAMK
 Osoite: Peräniityntie 143, 05820 Hyvinkää
 Sähköposti: terhipuukka@hotmail.com
 Päiväys: 30.9.2013

Työn tekijä: Terhi Puukka**Koulutusohjelma/korkeakoulu:** Laurea Ammattikorkeakoulu, Hyvinkää yksikkö
Ennaltaehkäisen terveydenhuoltotyön kehittäminen ja johtaminen, YAMK**Opinnäytetyön ohjaajat:** Ulla Lilja Hyria koulutus Oy ja opinnäytetyön ohjaaja Laurea**Työn/tutkimuksen nimi:** Ammatillisen perustutkinnon hyödyllisyyden kokeminen valmistumisen jälkeen sosiaali- ja terveystieteiden, rakennus- ja liiketalouden alalla - kyselytutkimus Hyriasta perustutkintoon valmistuneille opiskelijoille**Tavoitteet ja tutkimusongelma:**

1. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää miten Hyriasta valmistuneet opiskelijat ovat sijoittuneet vuosi valmistumisen jälkeen.
2. Miten valmistuneet kokevat hyötynneen ammatillisesta koulutuksesta vuosi valmistumisen jälkeen? Opinnäytetyössä arvioidaan kolme alaa: sosiaali- ja terveysalaa, rakennusala ja liiketalouden alaa.

Tarvittavien tietojen/aineistojen määrittely ja rajaus:

1. Tutkimuksessa tarvitaan kyselyn kokonaistaulukkoa, josta ilmenee miten vuonna 2010 ja 2011 valmistuneet ovat sijoittuneet. Ilmoitan tämän asian excel-taulukkona, jossa ei näy vastauksien jakautumista ammattialoihin.
2. Näiden kolmen edm. alan osalta tutkimuksessani tarvitsen tietoa sijoittumisesta valmistumisen jälkeen sekä vastaukset kysymykseen: Mitä hyötyä ammatillisesta koulutuksesta on ollut sinulle?

Missä muodossa tarvittavat tiedot luovutetaan luvan haltijalle?

Tutkimuksen tekijä on hankkeen työntekijä ja aineiston kerääjä. Hänellä on tarvittava tieto jo työn puolesta.

Kerätty aineisto jää projektin haltuun, eikä tutkimuksen tekijä säilytä aineistoa tutkimuksen valmistuttua.

Tutkimuksen julkisuus

Terhi Puukka saa luvan tiedottaa tutkimuksestaan Laurea ammattikorkeakoulussa

Paikantaja-projekti edistää ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden alle 25-vuotiaiden työllistymistä. Projektia rahoittavat Euroopan sosiaalirahasto / Hämeen ELY-keskus sekä Riihimäen, Hyvinkään ja Hausjärven kunnat.

 Euroopan unioni
 Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

Hyria ●●●●●

2 (2)

30.9.2013

opinnäytetyön esittelytilaisuudessa. Paikantaja-projekti (ESR) rajaa tutkimuksen muun käytön hankkeen toimintaan. Kirjallista tai web-muotoista julkaisua ei hyväksytä, muuta kuin hankkeen virallisissa tiedotuskanavissa..

Aikataulu

Aineistoa työstetään syyskuun lopun ja marraskuun lopun aikana 2013.

Tutkimuslupa myönnetään
Tutkimuslupaa ei myönnetä

Perustelut:

Tutkimus on osa ESR-rahoitteisessa Paikantaja-projektissa toteutetun sijoittumiskyselyn tulosten raportointia. Sijoittumiskysely on toteutettu vuosina 2011-2013 puhelinhaastatteluna Hyriasta perustutkintoon valmistuneille. Haastateltaville on kerrottu kyselyn tarkoitus: Valmistuneiden tilanteen ja sijoittumisen selvittäminen sekä palautteen kerääminen opiskelujen onnistumisesta ja merkityksestä. Tuloksista ei voi yksilöidä yksittäisiä vastaajia.

Vakuudeksi 30.9.2013

Hyria koulutus Oy, Ulla Lilja
hankepalvelupäällikkö, Paikantaja-projektin projektipäällikkö

Paikantaja-projekti edistää ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden alle 25-vuotiaiden työllistymistä. Projektia rahoittavat Euroopan sosiaalirahasto / Hämeen ELY-keskus sekä Riihimäen, Hyvinkään ja Hausjärven kunnat.

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013